

1. Sytuacja społeczno-polityczna
- - - - -

Ze względu na poważne opóźnienie w prowadzeniu zapisów - kończy się rok 1980 - postanowilem zapis za te cztery lata połączyć w jedną całość, opierając się na danych z powielonego Materiału sprawozdawczego na XIII Zjazd PZKO z roku 1979. Dane te uzupełniam wiadomościami z prasy /głównie z miesięcznika związkowego ZWROT i z pisma północnomorawskiego KO KPC GŁOS LUDU/ oraz z materiałów archiwalnych ZG PZKO.

Kierunek działalności związkowej wyznaczają ważne wydarzenia aktualne oraz rocznice wydarzeń historycznych, które mają znaczenie dla rozwoju naszego społeczeństwa i rozwoju oraz utrwalania ustroju socjalistycznego u nas i w świecie. Z aktualnych wydarzeń w omawianym tu okresie wydarzeniem najważniejszym był XV Zjazd KPC, który przebiegał w Pradze w dniach 12 do 16 kwietnia 1976 r., który podsumował wyniki i osiągnięcia partii i naszej republiki i wytyczył zadania na dalsze lata. Generalny sekretarz Partii i prezydent Republiki Gustaw Husak tak scharakteryzował pięciolecie od XIV do XV Zjazdu Partii : " Ubiegłych pięć lat należy pod względem osiągniętych wyników w polityce gospodarczej i socjalnej do najpomyślniejszych w historii budowania socjalizmu w naszym państwie." Uchwała zjazdowa specjalny nacisk kładzie na zacieśnienie i pogłębianie współpracy z krajami Rady Wzajemnej Pomocy Gospodarczej, wdrażanie do produkcji osiągnięć rewolucji naukowo-technicznej, pełne wykorzystanie rezerw w produkcji przemysłowej i rolniczej oraz stałe podnoszenie jakości wszelkiej pracy. Te momenty podkreśla się w założeniach VI pięciolatki na lata 1976-1980.

Z rocznic historycznych na działalność Związku rzutowały przede wszystkim: 30. rocznica wyzwolenia CSRS przez Armię Radziecką w r. 1975, 55. rocznica założenia KPC w r. 1976 i wreszcie 60. rocznica WSRP w r. 1977. Rocznicom tym związek nasz poświęcił wiele uwagi; na szczeblu ZG, Komitetów Miejskich i w miejsowych kołach odbyło się wiele imprez, pogadanek, wieczorów świetlicowych i spotkań, poświęconych tym rocznicom. Wszystko to z myślą o aktywizowaniu mas członkowskich i podnoszeniu ich uświadomienia społecznego i politycznego.

Tym samym celom i podtrzymywaniu zdrowej, wolnej od pierwiastków nacjonalizmu i szowinizmu narodowościowego, dumy narodowej, wychowaniu w duchu prawdziwego internacjonalizmu proletariackiego oraz socjalistycznego patriotyzmu służyły kolejne Festiwale PZKO: w Trzyńcu w r. 1974 i w Karwinie w r. 1977. W roku 1975 odbył się w Domu Przyjaźni w Karwinie XII Zjazd Związku, który dokonał przeglądu działalności Związku w latach 1971 - 1974 i wytyczył zadania na dalsze cztery lata.

Ważnym wydarzeniem w życiu naszego kraju były wybory do Federalnego Zgromadzenia Narodowego i rad narodowych wszystkich szczebli. Wybory te odbyły się w październiku 1976, a PZKO było w nich w pełni zaangażowane. Ponad tysiąc aktywistów związkowych było czynnych w kolektywach agitacyjnych w czasie kampanii przedwyborczej, tyle samo wchodziło w skład komisji wyborczych w dniu wyborów. W porozumieniu z organami partyjnymi i FN koła związkowe i ZG proponowały swoich przedstawicieli do wybieranych organów tak, że zasadniczo od nas samych zależy, jakich przedstawicieli mamy w tych organach.

Nie bez znaczenia są też wydarzenia na arenie międzynarodowej, z których trzeba tu wymienić końcowy akt Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie, który w roku 1975 podpisało wszystkich 35. przedstawicieli państw europejskich oraz Stanów

Zjednoczonych i Kanady na zakończenie kolejnego etapu tej konferencji w Helsinkach. Akt ten stanowi rzetelną podstawę do kontynuowania rozmów na temat zahamowania zbrojeń i utrwalania pokoju światowego. Rozmowy takie prowadzono/między ZSRR i USA /pod nazwą SALT 2, ale uzgodnienia do których przedstawiciele obu mocarstw doszli po długich rokowaniach jeszcze dłużej czekały na zatwierdzenie przez Senat USA. W Europie udaje się utrzymać pokój, ale w innych częściach naszego globu trwały niepokoje i utarczki zbrojne dyktowane żądzą panowania i wzbogacania się silniejszych krajów kosztem słabszych. Dążeń tych słabszych, uciemiężonych od wieków krajów nie udało się już nowoczesnym imperialistom stłumić. Z roku na rok przybywa krajów, które zrzuciły wiekowe pęta kolonializmu dążą do wprowadzenia u siebie rządów demokratycznych. Szczególnie silny jest ten ruch na kontynencie afrykańskim oraz w południowej i wschodniej Azji. Wszędzie tam gdzie trwa walka sił postępowych, pokojowych i demokratycznych z siłami konserwatywnymi i reakcyjnymi zaangażowany jest kapitał amerykański: USA dostarczają broni i doradców wojskowych dla tych sił. Smutnym zjawiskiem omawianego okresu był fakt zacieśniających się stosunków chińsko-amerykańskich. Chiny Ludowe, które Związkowi Radzieckiemu i krajom socjalistycznym zawdzięczają swoje członkostwo i wpływy w ONZ w swoim dążeniu do zdobycia przodującej pozycji na kontynencie azjatyckim szukają poparcia USA w walce przeciw ZSRR i walczącym o swe polityczne oblicze krajom południowo-wschodniej Azji : Wietnamowi, Kambodży, Laosowi, Afganistanowi i innym.

Dla pracy Związkowej poważne znaczenie miał fakt ogłoszenia roku 1975 Międzynarodowym Rokiem Kobiet, co było okazją do wyrażenia specjalnego uznania dla tradycyjnie najaktywniejszych

w większości kół zespołów kobiet i aktywizowania tych zespołów w nielicznych pozostałych kołach.

Atmosferę społeczno-polityczną działalności związkowej odzwierciedlają artykuły człowych przedstawicieli Związku /przewodniczącego Stanisława Kondziołki i sekretarza Henryka Szmei/ zamieszczane corocznie w styczniowym i grudniowym numerze organu związkowego.

2. Skład i działalność organów związkowych

- - - - -

Skład najwyższego organu związkowego - Zarządu Głównego - uległ zmianie na XII Zjeździe i przedstawiał się następująco:

L.p.	Imię i nazwisko	Urodz.	Miejsce zamieszkania	Czł.KPC
1.	Bogusław Branny	1927	Czeski Cieszyn	1948
2.	Ludwik Cienciaka	1922	Trzyniec Leszna	Prezydium --
3.	Jan Cieślar	1930	Nawsie	1952
4.	Franciszek Filipek	1944	Dolna Łomna	1970
5.	inż.Józef Foltyn	1919	Karwina Raj	zast.przew. 1947
6.	Helena Franek	1947	Niebory	Prezydium --
7.	dr Daniel Kadłubiec	1937	Mistrzowice	--
8.	inż.Alojzy Kaleta	1933	Cz.Cieszyn	--
9.	Bogdan Kiswa	1941	Trzyniec	zast.przew. 1966
10.	Zdenek Kladosch	1931	Trzycież	--
11.	Anna Klus	1933	Trzyniec Osiedle	--
12.	Stanisław Kondziołka	1935	Karwina Miasto	przewod. 1964
13.	Jan Kowala	1929	Cz.Cieszyn	Prezydium 1954
14.	JUDr Wanda Krocze	1932	Karwina 8	1953
15.	Konstanty Krzystek	1915	Skrzeczoń	Prezydium --
16.	Władysław Kwaśnica	1932	Skrzeczoń	1954
17.	Dr Józef Macura	1919	Cz.Cieszyn	zast.przew. --

18.	Irena Małysz	1932	Trzyniec III	--
19.	Karol Michalski	1934	Karwina Miasto poseł FZN	1956
20.	Halina Molin	1947	Karwina III	--
21.	JUDr Maria Mrózek	1944	Dąbrowa	1967
22.	Zbigniew Najder	1944	Karwina 8	1966
23.	Elżbieta Ocisk	1932	Łąki	1973
24.	inż. Józef Orszulik	1923	Sucha Górna Prezydium	1951
25.	Adam Palowski	1943	Karwina 6 Prezydium	--
26.	MUDr Helena Paszek	1928	Cz. Cieszyn	--
27.	Rudolf Popiołek	1930	Szumbark Prezydium	1970
28.	Jan Pyszko	19	Nawsie	--
29.	Jan Sabela	1934	Ligotka Kameralna	--
30.	Gustaw Sajdok	1935	Bystrzyca Prezydium	1959
31.	Kazimierz Siedlaczek	1940	Trzyniec 6	1966
32.	Tadeusz Sikora	1949	Bukowiec	1974
33.	Piotr Stec	1944	Trzyniec 5	--
34.	Eugeniusz Suchanek	1918	Karwina 4	1948
35.	Janina Suchanek	1944	Trzyniec 6	1974
36.	Ryszard Szarowski	1934	Bystrzyca Prezydium	1959
37.	Henryk Szmeja	1926	Bogumin sekretarz	1948
38.	Franciszek Szopa	1923	Hawierzów Prezydium	1948
39.	Emil Śliwka	1937	Trzyniec 6	1959
40.	Karol Toboła	1952	Cz. Cieszyn	1973
41.	Zbigniew Wania	1949	Trzyniec	--
42.	Józef Wantuła	1911	Bystrzyca	1947
43.	Paweł Widenka	1948	Gródek	--
44.	JUDr Anna Wojnar	1942	Trzycieź Prezydium	--
45.	Otto Wojoczek	1928	Trzanowice	1948
46.	Władysław Wróbel	1910	Orłowa	1948
47.	Roman Zagóra	1944	Trzyniec 6	1967

48. inż. Otmar Zarzycki	1936	Hawierzów	1957
49. inż. Bronisław Zawada	1948	Wędrynia	--
50. Wanda Zientek	1949	Śmiłowice	1973
51. Henryka Żabińska	1937	Hawierzów	1973

Komisja Rewizyjna

1. Karol Gąsior	1913	Karwina Miasto	przew.
2. JUDr Wilhelm Godula	1912	Sucha Górna	
3. Paweł Josiek	1916	Cz. Cieszyn	
4. Józef Kazik	1915	Cz. Cieszyn	
5. Leopold Kołorz	1922	Błędowice	
6. Emil Kubeczka	1925	Karwina 2 Nowy Jork	
7. inż. Jan Kubiena	1927	Cz. Cieszyn	

Działalność Plenum i Prezydium ZG

	1974	1975	1976	1977
Zebrań Prezydium ZG	14	20	14	16
Zebrań Plenum ZG	5	5	4	6
Wyjazdy do Kół	505	518	520	514
z tego: członkowie organu	155	236	204	233
pracownicy sekretariatu	350	282	316	281
Liczba Komisji i aktywów ZG	19	21	21	21
Liczba zebrań komisji i aktywów	169	162	184	174

Jeżeli porównamy skład nowego ZG, to stwierdzimy, że uległ on dalszemu odmłodzeniu - zgodnie z napływem młodych członków. Fakt ten stwarza nowe problemy, z którymi Związek musi się borykać. Problem nr 1 jest poszukiwanie nowych form pracy odpowiadających młodzieży i ten problem zajmuje jedno z czołowych

miejsce w działalności związkowej od wielu lat. Sekretarz ZG pisze o tym w artykule pt. Realizujemy wskazania XII Zjazdu /Zwrot nr 6/75/:"...specjalną uwagę zwraca uchwała zjazdowa na pracę wśród młodzieży zrzeszonej w Związku, stwierdzając, że zadaniu temu musi zostać podporządkowana praca oświatowa, kulturalna i organizacyjna. ... W związku z tym Zjazd polecił skonkretyzować współpracę Kół PZKO i Komitetów Miejskich ze Stowarzyszeniami Rodziców i Przyjaciół Szkoły, z Organizacją Pionierską SZM oraz z dyrekcjami szkół."

Do tabelki przedstawiającej działalność Plenum i Prezydium ZG trzeba zaznaczyć, że w pozycji "Wyjazdy do Kół" uwzględniono tylko wyjazdy na karty delegacyjne ZG. Poza nimi jednak większość członków i pracowników ZG bierze aktywny udział w pracy Kół w swoich gminach lub Komitetów Miejskich tak, że członkowie organu związkowego mają rozeznanie i stały kontakt z życiem i działalnością związkowego terenu.

Komitety Miejskie i Obwodowe

- - - - -

powstały od r. 1969 w poszczególnych ośrodkach miejskich na żądanie organów Frontu Narodowego dla ułatwienia kontaktu tych organów i Miejskich Rad Narodowych z MK PZKO. W ZG dyskutowało się początkowo o utworzeniu Aktywów Powiatowych w Karwinie i Trzyńcu, ale w nowym statucie uchwalonym na XII Zjeździe w § 31 znalazło się postanowienie o tworzeniu i kompetencji Komitetów Miejskich i Obwodowych. Na tej podstawie dobudowano po XII Zjeździe sieć tych Komitetów, przydzielając każdemu z nich jednego pracownika sekretariatu związkowego i zobowiązując wybieranych członków ZG do współpracy ze swoim KM/O/. W roku 1976 sieć KM/O/ przedstawiała się następująco :

Siedziba KM/O/	Przewodniczący	Sekretarz	Prac. ZG
KM Jabłonek	Gustaw Słowik	Helena Sikora	Wil.Przeczek
KO Bystrzyca	Józef Wantuła	Kr.Stonawska	T.Hławiczka
KM Trzynieć	J.Szczerbowski	Emil Śliwka	Helena Śliwka
KO Gnojnik	Jerzy Nikodem	K.Brzezina	Kaz.Ferfecki
KM Czes.Cieszyn	Tad.Smugała	Henryk Faja	Bron.Wałach
KM Hawierzów	Tad.Nierostek	Erwin Drózd	Ela Sekula
KM Karwina	Tad.Chrząszcz	Teofil Gattnar	Tad.Wantuła
KM Orłowa	Wład.Orszulik	A.Kubeczka	Wład.Sikora
KM Bogumin	Fr.Podeszfa	M.Bittmar	Aleks.Humel

W myśl statutu związkowego KM i O są organem koordynującym działalność Miejscowych Kół na terenie swego działania i utrzymującym łączność między tymi kołami a ZG Związku, KM KPC, KM FN i MRN. Dla uzgadniania linii postępowania ZG zwołuje według potrzeby przedstawicieli KM i O na odprawy. Pierwsza taka odprawa odbyła się dnia 3 marca 1976 r., a wzięli w niej udział przedstawiciele wszystkich KM i O : Bogumin - 5 przedstawicieli, Orłowa - 4, Karwina - 2, Hawierzów - 6, Cz.Cieszyn - 10, Gnojnik - 2, Trzynieć - 6, Bystrzyca - 1 i Jabłonek - 3 oraz 6 przedstawicieli ZG. Na drugiej odprawie dnia 23 września 1976 zabrakło przedstawicieli z Hawierzowa, Cz.Cieszyna i Trzyna. Na ogół trzeba stwierdzić, że pierwsze lata działalności tych komitetów potwierdziły ich potrzebę i celowość, a odprawy ich przedstawicieli w ZG, podobnie jak udział pracowników sekretariatu w posiedzeniach komitetów, przyczyniły się wydatnie do zacieśnienia kontaktu ZG, KM FN i MRN z kołami związkowymi.

Budżet i sprawy majątkowe

Główną pozycją budżetową Związku jest dotacja KC FN, stanowiąca ponad 60% wszystkich dochodów związkowych i tym samym umożliwiającą działalność i istnienie związku. W poszczególnych latach

przedstawiał się następująco :

	1974	1975	1976	1977
Dochód planowany	3 163 000	3 047 000	3122 000	3 760 000
\ zrealizowany	3 270 426	3 145 063	3214 745	3 864 250
W tym dotacja KC FN	2 400 000	2 360 000	2400 000	2 775 000
Rozchody planowane	3 163 000	3 047 000	3122 000	3 760 000
zrealizowane	3 282 229	3 206 158	3146 669	3 811 749

Majątek ZG przedstawiał się następująco :

L.p.	Rodzaj majątku	1974	1975	1976	1977
1.	Środki trwałe	3 328 273	3 352 214	3 382 194	3 764 891
2.	Kostiumy-wartość	754 671	927 193	1 012 915	1 113 621
3.	Wartość biblioteki	79 972	82 225	78 617	81 003
4.	Wartość płytoteki	24 733	27 370	29 648	32 100
5.	Inne DKP	485 058	552 075	564 248	577 004
R a z e m		4 672 707	4 941 077	5 067 622	5 568 619

Zgodnie z rozporządzeniem Ministerstwa Finansów z dnia 27.12.1971 są wszystkie organizacje społeczne zobowiązane przeprowadzać z końcem każdego roku inwentaryzację swego majątku. Dział gospodarczy ZG wysyła pod koniec roku do wszystkich kół odpowiednie druki ze wskazówkami, ale nie wszystkie koła druki te zwracają.

L.p.	Majątek Kół	1974/81 Kół	1975/67 K.	1976/76 K./	1977/77 K./
1.	Domy PZKO	3 121 872	3 211 660	3 322 580	4 888 332
2.	Środki trwałe	353 789	354 224	422 138	495 359
3.	Inne - DKP	992 546	862 189	1 110 072	1 143 393
R a z e m		4 468 207	4 428 073	4 854 790	6 527 084

3. Komisje i sekcje ZG

Przy ZG pracowały te same komisje i sekcje jak w latach poprzednich z nieznacznymi tylko zmianami. Przy omawianiu ich działalności wychodzę z liczb i tabelek ze wspomnianego już Materiału sprawozdawczego na XIII Zjazd Związku.

K o m i s j a d s . O ś w i a t y

Działalność tej komisji i jej wyniki ilustruje kilka tabelek. Pierwsza z nich dotyczy prelekcji, odczytów i referatów :

Rok	Liczba prelekcji	Uczestników	Uwagi
1974	592	23 979	Prelekcje i odczyty
1975	296	10 452	wygłoszone przez prele-
1976	431	19 727	gentów delegowanych przez
1977	425	19 397	ZG

ZG - Komisja ds.Oświaty ma w ewidencji ponad 60 prelegentów, ale zaledwie połowa z nich wyjeżdża do Kół. Niektórzy nie dysponowali wolnym czasem, tematyka innych nie znajdowała zainteresowań w Kołach. Tematyka dotyczyła rocznie i aktualnych wydarzeń politycznych, o których jest mowa w rozdziale wstępnym. I tu wiele referentów zapewniały sobie Koła bezpośrednio spośród swoich członków i miejscowych działaczy - te referaty nie są w zestawieniu ujęte. Komisja zapewniała przede wszystkim prelegentów na tematy z zakresu problemów : światopoglądowych i politycznych, troski o zdrowie, literatury, ochrony środowiska, folkloru, podróży, ogrodnictwa i warzywnictwa, kosmetyki, kobiecych robót ręcznych i kulinarnych. Te ostatnie wspólnie z Komisją Zespołów Kobiet.

Do najpopularniejszych form pracy oświatowej w Kołach należą

wieczory świetlicowe, świetlice dla dzieci oraz wycieczki krajoznawcze, których liczbę przedstawia następująca tabelka :

Rok	Wiecz.świetl.		Świetl.Dziec.		Św.w przyr.		Wycieczek	
	licz.	uczestn.	licz.	uczest.	licz.	uczest.	licz.	ucz.
1974	221	12 253	114	5 284	48	2 336	136	5 528
1975	282	19 370	85	4 404	54	2 260	203	7 515
1976	238	12 164	98	4 384	39	1 414	210	8 057
1977	266	13 967	118	6 446	44	1 864	186	7 362

Komisja starała się nadal o podniesienie liczby Klubów Propozycji jako formy systematycznej pracy oświatowej, ale jej wysiłki rozbijają się o brak zainteresowania w Kołach, co ilustruje dalsza tabelka:

Ilość	1974	1975	1976	1977
Klubów Propozycji	12	10	6	5
Ich spotkań	233	121	59	68

Znacznym zainteresowaniem cieszyły się zebrania z wyświetlaniem filmów, zwłaszcza filmów pełnometrażowych takich jak Potop, Ziemia obiecana, Śmierć prezydenta.

	1974	1975	1976	1977
Liczba seansów	126	116	63	65
Z tego filmy pełnometrażowe	91	46	--	3
Liczba widzów	13 760	13 774	5 383	6 454

Filmy sprowadzał ZG z praskiego Polskiego Ośrodka Informacyjnego, a wyświetlał je emerytowany pracownik TL Bajka Emil Mrózek

na aparacie ZG. Ograniczono do minimum wypożyczanie filmów kołom do wyświetlania na własnych lub wypożyczonych projektorach, ponieważ filmy wracały często uszkodzone. Niektóre, nieliczne, Koła wypożyczały filmy z Okręgowego Ośrodka Filmowego w Ostrawie. Z praskiego Ośrodka sprowadzano też wystawy tematyczne /Początki państwa polskiego, Polityczny plakat polski, 30-lecie Wojska Polskiego, 30-lecie PRL, W.I.Lenin, Feliks Dzierżyński/, z których korzystało jednak niewiele Kół. Częściej urządzały Koła wystawy kulinarne i kobiecych robót ręcznych członkiń zespołów kobiet.

Liczba	1974	1975	1976	1977
Wystaw	81	36	97	100
Zwiedzających	20 990	9 813	18 862	20 165

Przy tej Komisji pracuje od r. 1971 Ognisko Techników, które organizuje spotkania techników- członków PZKO zatrudnionych w naszych przedsiębiorstwach. Ognisko pod kierownictwem inż. Karola Guńki kontynuowało swoją współpracę z NOT w PRL oraz ostrawskim oddziałem organizacji czechosłowackich inżynierów. Oprócz regularnych spotkań z prelekcjami na temat współczesnego postępu technicznego zorganizowało seminarium, na którym sześciu członków Ogniska wygłosiło referaty o zaangażowaniu związkowej inteligencji technicznej w realizacji uchwał XV Zjazdu KPC.

K o m i s j a T e a t r a l n a i Ż y w e g o S ł o w a /KTŻS/

Działalność tej komisji odzwierciedlają tabelki aktywności zespołów teatralnych w szkołach oraz w Kołach związkowych :

Aktywność szkolnych zespołów teatralnych :

Rok	Premiery		Repryzy		Ogólna liczba	
	sztuk	rewii	sztuk	rewii	przedstaw.	zespołów
1974	10	6	4	5	25	22
1975	9	8	1	4	22	21
1976	8	8	2	3	21	16
1977	10	5	2	2	19	15

Aktywność zespołów związkowych :

Rok	Premiery		Repryzy		Ogólna liczba		
	całowiecz.	M.F.S.	całowiecz.	M.F.S.	przdst.	zespołów	członk.
1974	18	66	15	18	117	29	471
1975	21	72	20	27	140	43	435
1976	26	60	37	28	153	56	665
1977	16	82	27	65	190	43	491

Trzecia tabelka przedstawia liczbę instruktaży i lustracji przeprowadzonych w zespołach przez członków Komisji :

Rok	Liczba instr.i lustr.	Rok	Liczba instr.i lustr.
1974	106	1976	98
1975	87	1977	102

O kursach, szkoleniach, współzawodnictwach i konkursach zespołów teatralnych będzie mowa w odpowiednich następnych rozdziałach.

K o m i s j a _ d s . _ M ł o d z i e ż y _ Z w i ą k o w e j _ / K M Z /

Powołana do życia po XII Zjeździe przejęła zadania Komisji Życia Towarzyskiego. Jej działalność rozwija się w 5 podkomisjach:

sportowej, turystycznej, twórczej, klubowej i propagandowej. W Kołach działają Kluby Młodych, których liczba wynosiła: w r. 1974 - 50 z 914 spotkaniami, w r. 1975 - 48 z 1488 spotkaniami, w r. 1976 - 59 z 1735 spotkaniami i w r. 1977 - 61 z 1965 spotkaniami. Liczby te świadczą, że sugestie ZG i troska Zarządów Kół o odmładzanie szeregów członkowskich przynoszą owoce. Powstawanie Klubów Młodzieżowych jest wynikiem poszukiwania form pracy odpowiadających młodzieży. Najaktywniej z wymienionych podkomisji pracują podkomisja sportowa i turystyczna. Zorganizowały w r. 1975 mistrzostwa PZKO w 4 dyscyplinach, a w r. 1976 i 1977 - w 8 dyscyplinach sportowych. W r. 1977 w Polonijnych Igrzyskach Sportowych w Krakowie wzięła udział 80-osobowa ekipa PZKO, która w 37 dyscyplinach sportowych zdobyła 36 medali, z tego 16 złotych. Od r. 1976 KMZ organizuje Zimowy Rajd Turystyczny, a od r. 1977 także letni Rajd Turystyczny. Od r. 1975 KMZ patronuje pewnym imprezom obwodowym jak Złoty Młodzieży Związkowej, Festyn Górski w Koszarzyskach, Kluboturniej, a od r. 1976 Pożegnanie lata i Melpomenki. Ważnym zadaniem KMZ jest wychowanie młodzieży związkowej w duchu właściwie pojmowanego proletariackiego internacjonalizmu i socjalistycznego patriotyzmu. Pod tym względem poglądy młodej generacji PZKO różnią się diametralnie od poglądów pokolenia wychowanego w atmosferze burżuazyjnej republiki. Posłużę się tu przykładem rozmowy jednego z czołowych aktywistów związkowych z jego synem. Kiedy ojciec wyraził obawę, że rezygnacja z posługiwania się ojczystym polskim językiem w pracy i urzędach doprowadza do zmiany narodowości, syn mu odpowiedział: "Co ma jedno do drugiego? Mówię takim językiem, jaki mi zapewnia maksymalne zrozumienie przez słuchaczy. Ale to wcale nie znaczy, żebym się musiał zrzekać swojej narodowości."

W r. 1976 podkomisja propagandy wydała pięć numerów Suplementu do biuletynów ZG i zorganizowała konkurs o tytuł Wzorowy Klub Młodych, który zdobyły Kluby w Bystrzycy, Cierlicku Kościelcu, Karwinie Raju, Lesznej Dolnej, Oldrzychowicach, Skrzeczoniu, Trzanowicach i Orłowej Lutyni. Plenum ZG oceniając pracę Klubów Młodych na swym posiedzeniu dnia 31 stycznia 1978 stwierdziło, że zaangażowanie młodzieży w pracy PZKO wzrasta. Również komisja narodowościowa ORN w Ostrawie oceniła bardzo pozytywnie działalność młodzieży związkowej.

K o m i s j a C z y t e l n i c z o - B i b l i o t e k a r s k a

współpracuje stale z Powiatową Biblioteką Publiczną w Karwinie, a w ostatnich latach również z Okręgowym Instytutem Pedagogicznym w Ostrawie. Organizuje konkursy czytelnicze dla młodzieży szkolnej oraz wystawy i kiermasze książek w ramach corocznego MOKiP. Przebieg obydwu tych akcji przedstawia tabelka :

Rok	Konkurs czytelniczy		Wystawy książek	
	liczba uczest.	il.szkół	liczba wystaw	sprzed.kuponów
1974	503	24	74	18 634
1975	445	22	66	19 346
1976	416	20	97	18 741
1977	480	23	100	19 935

Mnożąc liczbę sprzedanych kuponów loterii książkowej przez ich cenę /5 Kčs/ otrzymamy poważną kwotę ponad 90 000 Kčs, za którą członkowie naszego związku corocznie zakupują książki do swoich bibliotek domowych. Pewna część tych książek trafia do bibliotek szkolnych oraz do kół miejscowych na nagrody.

Działalność polskich oddziałów bibliotek gminnych zostanie omówiona na innym miejscu.

S e k c j a F o l k l o r y s t y c z n a

skupia niewielką, bo liczącą niewiele ponad 20 osób grupę miłośników twórczości ludowej, którzy w swoich regularnych zebraniach omawiają stan i sposoby uchronienia od zapomnienia zabytków ludowej kultury duchowej i materialnej naszego ludu.

Rok	Zebrań	Udział	Wycieczki	Seminaria
1974	9	10	2	2
1975	12	10	1	2
1976	10	10	1	2
1977	7	10	1	2

Sekcja wydaje biuletyny ludoznawcze a jej członkowie zamieszczają w Zwrocie, Głosie Ludu i czasopismach dziecięcych artykuły na tematy twórczości ludowej i opowiadania ludowe.

Z r z e s z e n i e Ś p i e w a c z o - M u z y c z n e

czuwa nad działalnością tradycyjnych zespołów chórowych w kołach, dostarcza im materiałów nutowych, stara się o podnoszenie kwalifikacji dyrygentów i robi wszystko, aby liczba chórów nie spadała, a ich poziom artystyczny stale się podnosił. Nie zaniedbuje też pomocy dla małych zespołów śpiewaczych i muzycznych, które powstają w różnych kołach, ale z reguły nie mają długiego życia. Pomoc tu jest utrudniona ze względu na wielką różnorodność tych zespołów. Tabelki dają pewien obraz działalności jednych i drugich zespołów.

Rok	Liczba chórów		mieszanych	Liczba	
	żeńskich	męskich		razem	występów
1974	14	8	21	43	309
1975	12	7	16	35	282

Rok	Liczba chórów			liczba	
	żeńskich	męskich	mieszanych	razem	występów
1976	10	8	15	33	208
1977	12	7	18	37	384
Rok	Liczba małych zesp. wok.		ich występów	zespoły instr. występy	
1974	25		138	13	191
1975	33		239	15	155
1976	19		128	12	152
1977	26		213	10	158

Członkowie Zrzeszenia przeprowadzali lustracje na próbach zespołów: w r. 1974 - 112, 1975 - 116, 1976 - 67 a w r. 1977 - 61. W r. 1976 Zrzeszenie dostarczyło chóróm 17 000 egzemplarzy nut w związku z przygotowaniami do obchodów 30-lecia Związku.

K o m i s j a T a n e c z n a

dąży do podnoszenia poziomu zespołów przez organizowanie kursów, seminariów oraz konkursów i przeglądów, ale dążenia te rozbijają się o brak zainteresowania zarządów kół i dyrekcji szkół. Są jednak koła i szkoły, których zespoły osiągnęły wyso-ki poziom i zyskują uznanie nie tylko w PZKO, ale i poza nim. Wspaniałym przeglądem osiągnięć tych zespołów był Festiwal 30-lecia w Trzyńcu w r. 1977.

Zespoły taneczne i ich działalność:

Rok	Zespołów	Prób	Występów	Członków	
1974	27	694	119	348	
1975	29	717	134	353	
1976	23	517	111	337	
1977	25	619	177	385	

Niektóre z wykazywanych przez koła zespołów zbierają się nieregularnie i występują rzadko albo nawet nie występują. Systematycznie pracują zespoły w Sibicy /najlepiej obok zespołów Górnik i Olza ZPiT przy ZG PZKO/, Orłowej-Lutyni, Górnej Suche, Jabłonkowie, Nieborach.

K o m i s j a Z e s p o ł ó w K o b i e t

należy do najaktywniejszych i najsystematyczniej pracujących komisji ZG, o czym świadczą liczby :

Rok	Liczba		Zebrania	Odpraw	Wycieczki		Prelekcje	Wyst
	zespołów	spotkań	KZK	kierow.	liczba	uczes.	w Kołach	
1974	70	420	7	3/175 ucz.	2	82	120	.
1975	76	510	9	4/120	2	92	119	14
1976	80	620	10	3/173	2	88	112	25
1977	85	700	10	3/165	2	90	110	30

Komisja.urządza dla aktywistek ZK z Kół wycieczki połączone ze zwiedzaniem zakładów pracy i te podano w tabelce. W omawianym okresie były to wycieczki do fabryki Tylex w Letowicach, do piekarni i cukierni w Karwinie, do fabryki szkła Karolinka, do fermy owiec w Boconowicach. W roku 1977 członkinie zespołów kobiet wykonały liczne upominki dla gości Festiwalu 30-lecia PZKO.

S e k c j a A k a d e m i c k a J e d n o ś ć /SAJ/

kierowała pracą 5 ośrodków: w Ostrawie, Ołomuńcu, Brnie,Pradze i Żylinie, które skupiały przeciętnie 450 studentów wyższych uczelni - członków PZKO. Ośrodek w Żylinie powstał w r. 1976 na miejscu zlikwidowanego ośrodka w Bratysławie. Skupia studentów wyższej szkoły kolejarskiej. Zarząd SAJ wykazuje :

Akcje	1974	1975	1976	1977
Zebrania zarządu	9	6	6	4
Udział w walnych zebr.	70	32	25	15
Spotkania wakacyjne	9	9	9	9
Udział w nich	720	700	710	720

Aktywność poszczególnych ośrodków jest zmienna; w omawianym okresie najaktywniejszy był ośrodek brnieński. Ośrodki w Ostrawie i Żylinie wykazują mniejszą aktywność, ponieważ znaczna część ich członków dojeżdża na uczelnię i dlatego angażują się raczej w miejscowych kołach niż w ośrodkach SAJ-u. Ważną choć nie ewidowaną akcją Sekcji są spotkania jej członków z maturzystami szkół średnich /szczególnie gimnazjum w Orłowej i Cz.Cieszynie, ale również polskich paralelek pozostałych szkół/ celem informowania ich o warunkach i możliwościach studiów na poszczególnych uczelniach. Nie udało się wznowić działalności Klubu Seniorów SAJ. Próba wydawania Kuriera Akademickiego podjęta w r. 1974 spaliła na panewce.

K l u b N a u c z y c i e l i E m e r y t ó w /KNE/

skupia emerytowanych nauczycieli i nauczycielki polskich przedszkoli, byłych szkół ludowych i wydziałowych, powojennych szkół podstawowych i szkół średnich. Powstał ten Klub na początku lat sześćdziesiątych z inicjatywy grupy nauczycieli emerytów z Czeskiego Cieszyna i okolicy, którzy się regularnie zbierali w Parku Sikory lub w Piaście na koleżeńskie pogawędki. Ponieważ prawie wszyscy byli członkami PZKO zwrócili się do ZG z propozycją utworzenia Kółka Nauczycieli Emerytów. Wniosek został zaakceptowany i tak powstało w r. 1965 KNE

z własnym zarządem, na czele którego stanął ostatni przewodniczący zlikwidowanego po wojnie Towarzystwa Nauczycieli Polskich /TNP/ dyr. Jerzy Walek. Po jego śmierci w r.1971 przewodniczącym wybrano kol. Alfreda Kocura, który dotąd prowadzi KNE, które w r. 1973 zmieniło nazwę na Klub zamiast Kółko. W omawianym okresie KNE wykazuje :

	Rok 1974	1975	1976	1977
Stan członków	158	160	163	165
Zebrania zarządu	11	13	11	12
Zebr.Członek./ udział	3/253	3/191	3/294	3/308
Wycieczki	3	3	3	4
Wystawy	2	1	--	--

Uderza wysoki odsetek członków Klubu na zebraniach członkowskich i to, że odsetek ten wykazuje stały wzrost / od 39,4% do 61,3%.

K o m i s j a d s . W s p ó ł p r a c y z e S z k o ł ą

liczy 20 członków i w r. 1975 powołała dwie podkomisje: świetlic dziecięcych oraz współpracy z SRPS. W cyfrach przedstawia się jej działalność następująco :

	1974	1975	1976	1977
Zebrania Komisji	3	5	4	5
Przeciętny udział członków Kom.	11,3	9,4	11,3	12,2
Zebrania z przedst. SRPS	3	3	2	--
Spotkania pedagogiczne	1	1	--	1
Udział	269	200	--	270

Zgodnie z Regulaminem wewnętrznym PZKO zadaniem tej komisji jest

pomoc szkole w pełnieniu jej zadań wychowawczych za pośrednictwem członków PZKO w zarządach SRPS i w kolektywach nauczycielskich. Dla tych ostatnich Komisja, wspólnie z Okręgowym Instytutem Pedagogicznym w Ostrawie, zorganizowała 3 spotkania pedagogiczne, na których wykładowcami byli wybitni przedstawiciele polskiej pedagogiki doc.dr Irena Jundził z Gdańska, docent Janusz Mihułowicz i prof.dr hab. Heliodor Muszyński z Poznania. Dla kierowniczek świetlic dziecięcych /drużyn szkolnych/ opracowano i wydano materiał metodyczny pod nazwą Prowadzenie świetlic dziecięcych oraz organizowano szkolenia i pokazowe świetlice. Komisja współpracowała z redakcjami Jutrzenki i Ognia przy konkursie Umiemy majsterkować, na który wpłynęło 367 prac. Komisja współpracowała przy organizowaniu konkursów w języku rosyjskim, Zjazdu Gwiazdzystego, Rajdu Zwypięstwa, szkoleń OP SZM, przy zakładaniu Kącików Tradycji /w Jabłonkowie, Cz.Cieszyńie, Karwinie VI, Gnojniku, Oldrzychowicach/.

K o m i s j a d s . O r g a n i z a c j i

zajmowała się całokształtem zagadnień wynikających z zadań statutowych Związku i jego rocznych planów pracy. Komisja na swych zebraniach rozpatrywała sprawozdania z walnych zebrań Kół, koncepcję Komitetów Miejskich i Obwodowych, działalność młodzieży związkowej, konkretyzację uchwały XII Zjazdu, analizę zaangażowania inteligencji w pracy Związku, wybory do ZN i rad narodowych, problematykę kół osiedlowych i miejskich. Zorganizowała 6 odpraw przewodniczących Kół, 4 odprawy przedstawicieli KMiO, 2 szkolenia młodych aktywistów, szkolenie sekretarzy Kół / z materiałem metodycznym Praca sekretarza Koła/, spotkania z kandydatami na posłów do rad narodowych, spotkania z przedstawicielami Kół posiadających Kluby i Domy PZKO w celu wymiany doświadczeń. Przygotowała i omówiła materiały metodyczne na tematy:

Praca i zadania KMIO, Informator o prowadzeniu agend Kół PZKO, Zebrania członkowskie Koła PZKO. Komisja liczyła 22 członków, ale udział w jej zebraniach rzadko przekraczał 50%.

Przy Komisji pracował od r. 1974 A k t y w K r o n i k a r s k i liczący 5 członków /Wanda Szymonek, Józef Kazik, Paweł Łaboj, Henryk Trzaskalik, i kronikarz Adolf Kubeczka/. Aktyw ten spotkał się 4 razy w roku 1975 a w roku 1976 3 razy. Na zebraniach tych omawiał projekt zapisu kronikarskiego za lata 1971 - 1973, ankietę w sprawie kronik Kół Miejscowych i przygotowanie odprawy kronikarzy tych Kół. Odprawa odbyła się 16 października 1976 roku z udziałem 49 kronikarzy i kandydatów na kronikarzy. Referat na temat prowadzenia kronik wygłosił członek Aktywu Józef Kazik z Czeskiego Cieszyzna, który też opracował pisemną instrukcję o prowadzeniu kroniki Koła. Instrukcję otrzymali wszyscy obecni, a do Kół, które nie miały swojego przedstawiciela na odprawie, wysłano instrukcję na adres odbiorcy poczty.

S e k c j a L i t e r a c k o - A r t y s t y c z n a /SLA// -----

kontynuuje swoją działalność w tradycyjnych pionach : literackim, plastycznym i fotograficznym, z którego w r. 1976 wyodrębniło się Studium Filmu Amatorskiego /SFA/. Inicjatorami SFA byli filmowcy-amatorzy z MK Karwina 8 pod przewodnictwem Stanisława Orszulika. SLA skupia w swoich szeregach członków Związku mających zainteresowania plastyczne i literackie i próbujących twórczo w tym kierunku pracować. Organizuje dla nich seminaria, konkursy i wystawy, umożliwia im udział w kursach, seminariach i plenerach organizowanych przez TŁzP Polonia w PRL.

	1974	1975	1976	1977
Seminaria SLA		2	2	2
Wystawy indywidualne w kraju		1	3	3
w PRL		1	1	3
Wystawy zbiorowe w kraju		2/6,6/	1/10/	6/3,17/
w PRL		1/2/	3/2,3,2/	2/9,2,5,2/
Wystawy fotografii indywidualne		4	6	1
zbiorowe		1/2	-	1/6
Konkursy literackie		1	1	-
Konkursy inne		-	2	-
Konkursy jednego wiersza	2	2	2	2

Tak przedstawia się działalność SLA w cyfrach, ale tutaj cyfry niewiele mówią. Dlatego komentarza do nich należy szukać w rozdziałach następnych.

K o m i s j a B u d o w y Ś w i e t l i c

kontynuowała działalność rozpoczętą w r. 1967 pod nazwą Dwa-
dzieścia świetlic na 20-lecie PZKO. W ramach tej akcji oddano
do użytku :

B u d y n k i n o w e :

Rok	Miejsce	Rozpoczęcie budowy	Liczba godzin	Wartość obiekту
1975	Wierzniewice	1973	111 000	
1976	Karwina 1 Miasto	1975	23 000	1 150 000
1976	Piotrowice 11	1975	14 000	
1976	Łomna Dolna	1975	4 600	
1977	Guty	1974	17 000	800 000
Adaptacje własnych obiektów :				
1976	Karwina Stare Miasto	1976		17 000
1977	Wedrynia Zoolgic	1971	5 200	100 000

Poza tym w Bukowcu wchodziła w końcową fazę budowa okazałego Domu PZKO rozpoczęta w r.1974 i rozpoczęto adaptację dawnej rzeźni na świetlicę PZKO w Trzyciezu.

K o m i s j a N a u k i

została powołana przez XII Zjazd PZKO w celu włączenia i popularyzacji najnowszych osiągnięć naukowych w pracy związkowej. W ramach tej komisji wznowiła po siedmioletniej przerwie działalność S e k c j a H i s t o r y c z n a, która zorganizowała w roku 1976 seminarium historyczne z okazji 55. rocznicy założenia KPC, a w roku 1978 z okazji 30. rocznicy Wydarzeń Lutowych. Liczbowo działalność KN i SH przedstawia się następująco :

Rok	Komisja Nauki		Sekcja Historyczna	
	zebrań	udział	zebrań	udział
1975	1	7	--	--
1976	5	4,2	1	7
1977	6	3,5	4	5,5

Komisja opracowała z pomocą Filii UŚ w Cieszynie ankietę socjologiczną na temat Aktywność członków PZKO. Wyniki tej ankiety opracował - przy nikłej pomocy pozostałych członków KN - inż. Leopold Wałoszek.

K l u b M e d y k ó w

rozpoczął działalność po XII Zjeździe dnia 7 listopada 1975 i skupia w swoich szeregach pracowników służby zdrowia spośród członków PZKO. Członkowie Klubu spotykają się regularnie co miesiąc / z wyjątkiem miesięcy wakacyjnych/ z przeciętnym udziałem 40 uczestników. Przewodniczącym Klubu jest MUDr Bogusław Chwajol. Ze 150 członków zaproszonych na inauguracyjne

zebranie zjawilo się 30, ale liczba ta stopniowo się podnosi-
ła.

4. ZESPOŁY ZG P Z K O

C h ó r N a u c z y c i e l i P o l s k i c h /ChNP/,

kontynuator międzywojennego Chóru TNP obchodził w r. 1975
50. rocznicę swego powstania uroczystym koncertem w hawierzows-
kim Domu Kultury im. P. Bezruča. Po pewnym regresie chóru w ro-
ku 1974, przejawiającym się w spadku liczby występów, w latach
następnych nastąpiło znowu ożywienie, jak widać z tabelki:

	1974	1975	1976	1977
Stan członków	48	49	41	43
Liczba prób	36	34	37	42
" zgrupowań	1	1	1	1
" koncertów w kraju	4	8	6	5
" innych występów	2	8	4	6
" koncertów w PRL	-	4	5	8
" występów razem	6	20	15	19

Niepokojący jest w tym zespole spadek liczby chórzystów: wiek
i stan zdrowia zmusza niektórych do zrezygnowania z pracy w
chórze, a napływ nowych członków jest bardzo ograniczony ze
względu na feminizację zawodu nauczycielskiego. Z występów war-
to tu zanotować udział w II Festiwalu Pieśni Chóralnej organi-
zowany przez Powiatowy Ośrodek Kulturalny w Karwinie /Okresní
kulturní středisko v Karviné/ oraz występy w rozgłośniach w
Ostrawie i Katowicach. O innych występach będzie później.

C h ó r M ę s k i H A S Ł O w O r ł o w e j

podobnie jak ChNP obchodził 50. rocznicę swego powstania z tym,

że obchodził ją o dwa lata później. Powstał w r. 1927 jako chór Macierzy Szkolnej w Orłowej i był od swego założenia chórem obwodowym z przewagą chórzystów z Orłowej. Obecnie - wskutek gwałtownego wyludniania się starej Orłowej /następstwo szkód górniczych/ większość chórzystów dojeżdża z Karwiny, Hawierzowa, Bogumina i jego okolicy. To i wysoki poziom chóru zadecydowało o tym, że ZG zaliczył go w poczet swoich zespołów. Swój wysoki poziom zawdzięcza sumienności i ofiarności członków wpływającej z prawdziwego umiłowania pieśni. To umiłowanie zadecydowało o tym, że chórzysci podporządkowują się wysokim wymaganiom dyrygenta, docenta Filii UŚ w Cieszynie Brunona Rygla. Hasło wystąpiło w przewodzie swego dyrygenta na docenta uczelni /Filii UŚ w Cieszynie/, w której pracuje jako wykładowca.

Z e s p ó ł P i e ś n i i T a ń c a O L Z A w Cz. Cieszynie

wyказuje :

	1974	1975	1975	1977
Liczba członków	32	54	54	55
Liczba prób	88	52	71	73
Liczba występów w kraju	18	14	9	27
Liczba występów w PRL	9	1	6	--
razem	27	15	15	27

W roku 1974 zespół obchodził 20. rocznicę swego założenia i tej rocznicy oraz 30. rocznicy wyzwolenia CSRS poświęcony był X Jubileuszowy program, którego premiera odbyła się w czeskoszyńskim Domu Kultury dnia 27 kwietnia 1975. Na program złożyły się cztery obrazki sceniczne: Wiosna w Beskidach, Sobótkowy wieczór, Wieczorynka oraz Kulig. Pieśni w wykonaniu orłowskiego Hasła, darkowskiej Liry, nawiejskiego chóru żeńskiego i chóru

DSP w Jabłonkowie oraz muzyka w wykonaniu Państwowej Filharmonii w Ostrawie zostały nagrane na taśmę magnetofonową w ostrawskiej rozgłośni radiowej. Scenariusz opracowała Wanda Cejnar, muzykę Eugeniusz Fierla i Paweł Kaleta, a tańce Janina Marcinek, Janina Ferfecka i Tadeusz Bar. Z występów w r. 1975 na uwagę zasługuje występ w bratysławskiej telewizji w programie na temat Čo vieš o Polsku / reżyserem bratysławskiej telewizji jest od szeregu lat Franek Chmiel pochodzący z Bogumina, wychowanek orłowskiego gimnazjum stawiający pierwsze kroki na deskach scenicznych najpierw w gimnazjum, a następnie w Scenie Polskiej TC/. W r. 1976 Olza brała udział w powiatowych i okręgowych eliminacjach ZUČ oraz w imprezie Ondrašovské slavnosti w Janowicach. W r. 1977 wielkim powodzeniem cieszył się specjalny program opracowany na 60. rocznicę WSRP oraz udział w Ogólnopństwowych Dożynkach w Ołomuńcu.

Trzon zespołu tworzą uczniowie czeskokocieszyńskiego gimnazjum - jego wieloletnią kierowniczką jest profesorka tego zakładu Janina Ferfecka - i dzięki temu ma zapewniony stały przypływ członków. Zespół stoi na wysokim poziomie i godnie reprezentuje nasz związek i społeczeństwo daleko poza PZKO-wskim terenem.

Z e s p ó ł P i e ś n i i T a ń c a G Ó R N I K w Karwinie

podobnie jak Olza obchodził w r.1974 jubileusz : 20-lecie powstania. Uczcił go również intensywną działalnością :

	1974	1975	1976	1977
Liczba członków	80	100	102	105
Liczba prób	82	135	128	116
Liczba występów w kraju	6	9	14	15
Liczba występów w PRL	11	2	2	6
razem	17	11	16	21

Liczebnie największy zespół związkowy ma z tego powodu poważne trudności w organizowaniu występów: są związane z poważnymi wydatkami i wymagają wielkiej sceny. Dlatego często wyjeżdża w niepełnym składzie: albo sam chór, który pod kierownictwem jednego ze swych założycieli Eugeniusza Fierli stoi na wysokim poziomie, albo też zespół taneczny. Z chórem występują soliści: Jadwiga Niemiec, Emilia Ondrusz, Adela Pasz, Jarosław Kornas. Wielka ilość prób pochodzi stąd, że obydwie zespoły odbywają próby osobno, schodząc się tylko od czasu do czasu razem. Podobnie jak OLZA zespół wyćwiczył na swój jubileusz nowy program, z którym wystąpił po raz pierwszy dnia 7 czerwca 1975 w Domu Kultury w Karwinie VI Nowym Mieście. Na jubileuszowy X program złożył się występ chóru z pieśniami dostosowanymi do 30-lecia wyzwolenia republiki, trzy obrazki taneczne "Zaszumiały Beskidy", "Już się rozlega miły głos" i "Zaloty" oraz na zakończenie wiązanka pieśni "Świąteł tysiące nad czarną Karwiną" /pierwsze słowa "Walczyka karwińskiego" - słowa Józefa Ondrusza, melodii Eugeniusza Fierli/. Z pozostałych występów na uwagę zasługują: 6 koncertów podczas tournée po Ziemi Tarnogórskiej w r. 1977, 2 koncerty w Gombaseku na festiwalu CSEMADOKU. W r. 1975 zespół zwiedził Warszawę. Podobnie jak Olza, chociaż w nieco inny sposób, Górnik godnie reprezentował związek i polskie społeczeństwo w CSRS. Występy obydwu zespołów - podobnie jak cała działalność związku - są widocznym dowodem, jakie możliwości daje naszej grupie narodowej ustrój socjalistyczny. Innym problemem jest, jak umiemy i chcemy z tych możliwości korzystać.

D z i e c i ę c y Z e s p ó ł T a ń c a i B a l e t u R Y T M I K A
- - - - -

	1974	1975	1976	1977
Członków	65	67	68	60
Prób - lekcji	77	95	79	80
Godzin	318	442	369	369
Występów	5	7	6	9

Zespół kontynuował pracę w sposób opisany w zapisie za rok 1972.

W r. 1975 wystąpił z VI swoim programem złożonym z dwu obrazków tanecznych: "Zabawki Ani" i "Suita polska". W r. 1976 zajął 2. miejsce w powiatowym konkursie DZUČ /Dětské zájmové umělecké činnosti/ w Pietwałdzie. W r.1977 wziął udział w okręgowym konkursie dziecięcych zespołów folklorystycznych DZUČ oraz w V estradzie dziecięcych i młodzieżowych zespołów artystycznych OLZA 77 w Cieszynie /PRL/. W tym samym roku obchodził 15-lecie swego istnienia, co znalazło odbicie w lutowym numerze miesięcznika związkowego /zdjęcie na tytułowej stronie i komentarz na str.31/.

T e a t r L a l e k B A J K A
- - - - -

w omawianym okresie wykazuje :

	1974	1975	1976	1977
Liczba członków	8	8	8	8
premier	5	5	5	4
występów	286	259	289	245
Udział: dzieci	18910	17519	21612	19372
dorosłych	1455	979	11635	1236
razem	20365	18498	23247	20608

W repertuarze zespołu znajdują się obok sztuk autorów polskich sztuki autorów radzieckich, czeskich i słowackich oraz autorów rodzimych. Większość trzeba adaptować na warunki zespołu. TL Bajka obchodziła w r. 1977 trzydziestolecie swojej działalności oraz 15-lecie działalności Bronisława Liberdy na stanowisku kierownika artystycznego. Od swego założenia w r. 1947 wystawiła 101 premier, odegrała przeszło 7 tysięcy przedstawień dla ponad 650 tysięcy widzów. Zwrot upamiętnił tę rocznicę Bajki kolorowym zdjęciem na tytułowej stronie czerwcowego numeru z komentarzem na str. 64.

W ramach kontaktów ze serbołużyckim środowiskiem w NRD Bajka wyjechała w r. 1975 do Budziszyna z przedstawieniem "Tygrysa Pietrka". Zespół Bajki uzyskał brązową odznakę z tytułem Brygada Pracy Socjalistycznej i ubiega się o odznakę srebrną.

Bajka ma poważne zasługi na polu wychowania internacjonalistycznego najmłodszej generacji: w kilku miejscowościach gra przedstawienia dla dzieci polskiego i czeskiego przedszkola.

5. Ważniejsze imprezy i akcje związkowe

Za 30 lat działalności PZKO powstała pokaźna liczba tradycyjnych imprez i akcji organizowanych zarówno przez ZG i jego komisje, jak również przez Komitety Miejskie i Obwodowe, a nawet przez niektóre koła miejscowe. Niektóre z nich nie wytrzymały próby czasu, inne utrzymują się przez wiele lat i cieszą się stale wielkim wzięciem. Postaram się dać chronologiczny przegląd jednych /tych trwałych/ i drugich /efemerycznych, przemijających/ w tym ostatnim, czteroletnim okresie trzydziestolecia Związku. We wspomnianym na samym wstępie tego zapisu Materiale sprawozdawczym znajdują się trzy zestawienia imprez związkowych:

1. na str. 20 - 22 imprezy organizowane przez Zrzeszenie Śpiewa-
czo-Muzyczne,

2. na str. 28 imprezy i akcje teatralne,
3. na str. 49 znajduje się tabelka zatytułowana Imprezy publiczne Kół PZKO.

Pierwsze zestawienie zawiera imprezy z zakresu śpiewactwa i muzyki, z których tu - po uzupełnieniu wykazu - wymieniam:
XI Festiwal Piosenki Polskiej /marzec 1974/ odbył się w Domu Kultury w Karwinie Nowym Mieście z udziałem 10 finalistów, dziewczęcego kwartetu "Pro contra" z PRL oraz ostrawskiego zespołu "Plameňáci", który pod nazwą Flamingo występował już na IX FPP w r. 1972. Finalistów XI FPP wytypowano na eliminacjach dnia 12 stycznia 1974 spośród 19 zgłoszonych piosenkarzy z różnych zakątków naszej republiki. W eliminacjach wzięli udział :

Małgorzata Cachel z Karwiny

Zbyszek Letocha z Orłowej Łazów

Li Mrázková z Ostrawy

Emilia Vavrušová z Turzovki

Janina Wojnar z Trzyńca

Vláška Dvořáková z Brna

Magdalena Medveděová z Prešova

Mirosław Pastorek z Cierlicka

Vlasta Wilczková z Cz.Cieszyna

Jadwiga Zahradník z Trzycieža ,

którzy zakwalifikowali się do finału FPP oraz :

Věra Cyprychová ze Svrčinovca

Jana Mazalová z Ostrawy

Zdenka Meixnerová z Ostrawy

Bohumil Pospiech z Pragi

Marie Váňková z Kouřimi

Jarmila Vitková z Ostrawy

Marta Wymar z Ligotki Kameralnej

Marie Štegligová z Olbrachcic

i Stanislav Zorman pełniący służbę wojskową w Prostějovie. Z dziesiątki finalistów czworo występowało już w poprzednich festiwalach : Li Mrázková, Emilie Vavrušová, Jadwiga Zahradník i Mirosław Pastorek. W sprawozdaniu z eliminacji w lutym nr Zwrotu Halina Kowalczyk podaje, że tylko sześcioro z 19 zgłoszonych wywodzi się z szeregów PZKO, Sprawozdanie z samego Festiwalu pióra has zamieścił kwietniowy nr Zwrotu na str. 9-11; stwierdza, że XI FPP "był odpowiedzią na różne wątpliwości, sceptyczne prognozy, ironiczne pytania" i " udowodnił, że piosenkarstwo wywalczyło sobie swoje prawo do życia nawet w naszych tradycyjnych, uświęconych, klasycznych ramach wokalnno-muzycznego życia".

Wśród gości znajdowali się przedstawiciele okręgowych, powiatowych i miejskich władz państwowych i organów partyjnych, Konsulatu Generalnego PRL w Ostrawie, Towarzystwa Łączności z Polonią Zagraniczną Polonia z Warszawy, Opolskiego Towarzystwa Kulturalno-Oświatowego, Towarzystwa Przyjaciół Opola i ponad pięć setek słuchaczy przeważnie młodych. Poszczególnych finalistów zapowiadali tradycyjnie Pavla Pešatová i Marek Mokrowiecki. Jury - tym razem pod przewodnictwem redaktora katowickiej rozgłośni radiowej Stanisława Jareckiego przyznało nagrody: I - Mirosławowi Pastorkowi z Cierlicka, II - Vladce Dvořakové z Brna, III - Magdalenie Medvedové, a nagrodę Gazetki Pioniera dla najmłodszego uczestnika festiwalu otrzymała piętnastoletnia Małgorzata Cachel z Karwiny.

Zgodnie z regulaminem FPP do repertuaru wchodzi tylko piosenki polskie z oryginalnym albo tłumaczonym tekstem, a zdarza się tak - jak to miało miejsce w wypadku słowackiej piosenkarki Emilii Vavrušovej, że Słowaczka śpiewa polską piosenkę "Jesteś blisko" z czeskim tekstem Vladimíra Čorta.

XII FPP w r. 1975 przyniósł zwycięstwo Jadwidze Płachta z Olbrach-

cic, która "dowcipnie i ze zwałą wykonała trudną piosenkę Włodzimierza Korcza z zabawnym tekstem Jana Pietrzaka "Gdzie ci mężczyźni" z repertuaru Danuty Rinn". W drugiej części wystąpił popularny piosenkarz polski Andrzej Dąbrowski oraz czeskie piosenkarki Marie Hanzelková i Marie Rottrová. W roku 1976 FPP nie odbył się z powodu zmian organizacyjnych tak, że kolejny - XIII FPP odbył się dopiero 12 marca 1977 r. Zwrot poświęcił mu wkładkę fotograficzną na str. 32 i 33 nr. kwietniowego, próbę podsumowania dotychczasowych FPP pióra Jadwigi Orłowskiej na str. 29 - 32 oraz wywiad z gościem XIII FPP, znanym, popularnym i lubianym artystą estrady Andrzejem Rosiewiczem w redakcji Zwrotu przeprowadzony przez redaktorkę miesięcznika. Na pytanie redaktorki - Jak Pan odniósł wrażenia ? / z pierwszego pobytu na naszym terenie - AK/ A.R. daje taką ocenę XIII FPP : "Oglądałem część konkursową tej przyjemnej imprezy i muszę powiedzieć, że śpiewający amatorzy bardzo mi się podobali. Okazało się, że są zdolni, muzykalni i niejednemu ma warunki do dalszego rozwijania swoich zdolności. Najbardziej podobał mi się solista, który - jak się później dowiedziałem - zdobył I miejsce / Zdeněk Tulis z Mielnika - AK/. Prezentował naturalność, poważną, a równocześnie powściągliwą interpretację piosenki z repertuaru Stana Borysa. Muszę też pogratulować organizatorom, że podnieśli rangę tego festiwalu przez zaangażowanie zawodowej orkiestry radiowej. Bardzo podobała mi się para konferansjerów /Pavla Pešatová i Marek Mokrowiecki - przyp.A.K./. Marek, którego miałem okazję poznać, prezentuje swobodę, dowcip, lekkość - nawet trochę zazdrościłem, bo w Polsce mało jest dobrych konferansjerów." Naszą publiczność popularny artysta ocenił jako serdeczną, życzliwą, stwarzającą odpowiedni klimat i nastrój.

Do ważniejszych imprez związkowych można zaliczyć jubileusze

różnych zespołów związkowych, a nawet poszczególnych Kół i obwodów. Z reguły odbywają się co pięć lat, czasem co dziesięć lat z udziałem pokrewnych zespołów. Biorą w nich również udział oficjalni goście: przedstawiciele partii, władz lokalnych, ZG PZKO i zaprzyjaźnionych organizacji krajowych, a nierzadko i zagranicznych, polskich. Z tych ostatnich są to dość często przedstawiciele Towarzystwa Łączności z Polonią Zagraniczną Polonia, Polskiego Związku Chórów i Orkiestr oraz regionalnych związków i towarzystw społecznych oraz kulturalno-oświatowych z Opola, Bydgoszczy, Tarnowskich Gór i in.

W r. 1974 odbyło się kilka imprez jubileuszowych, a na szczególną uwagę zasługuje jubileusz 60-lecia amatorskiego ruchu teatralnego w Lutyni Górnej /dziś dzielnica Orłowej/. Z tej okazji zespół wyćwiczył i wystawił klasyczną komedię Alojzego Jiráska "Wojnarka" pod kierownictwem wieloletniego reżysera zespołu Alojzego Kudziełki /zagrożonego poważnie utratą wzroku/. ZG PZKO przyznał z okazji 60-lecia zespołowi i jego zasłużonemu kierownikowi Medal Dwudziestolecia. Jubileuszowe przedstawienie w Lutyno odbyło się 27 kwietnia, a o tydzień później w Miejskim Domu Kultury w Orłowej odbył się tradycyjny już koncert męskiego chóru HASŁO poświęcony w tym roku 30-leciu PRL, 30. rocznicy SPN oraz 20-leciu pracy mgr Brunona Rygla jako dyrygenta tego zasłużonego chóru. W programie koncertu wystąpili - obok chóru - soliści: znana i popularna śpiewaczka Jadwiga Kałużanka-Niemiec i pianista Franciszek Polednik z Karwiny - absolwent konserwatorium w Katowicach.

30 marca MK w Olbrachcicach zorganizowało uroczysty koncert na cześć 50-lecia zorganizowanego śpiewactwa w tej rozbudowanej w ostatnich latach miejscowości karwińskiego powiatu. W programie koncertu wystąpili: miejscowy chór mieszany pod batutą Władysława Melendy, górnosuska MELODIA z Martą Bury, stonawska

SILA z dyrygentem Alojzym Suchankiem oraz miejscowi studenci ostrawskiego konserwatorium - pianistka Jadwiga Bojko i Bolesław Gaś /altówka/. Z licznych gości na sali sprawozdawca ZWROTU /s/ wymienia: mgr Kazimierza Fobera na czele delegacji Związku Polskich Chórów i Orkiestr w Warszawie, prezesa zaprzyjaźnionego z olbrachcickim MK PZKO Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Namysłowskiej Kazimierza Kulińskiego, powiatowego inspektora kultury w Karwinie Ottona Winklera, przedstawicieli ZG i ZSM PZKO Józefa Kazika i Karola Gąsiora, przedstawicieli władz miejscowych oraz miejscowego szczebu OP im. Tadeusza Niemczyka. /Patron szczebu pochodził ze sąsiedniej Stonawy, był uczniem Prywatnego Gimnazjum Realnego im. Juliusza Słowackiego w Orkowej i zginął w pierwszym dniu od kuli hitlerowskiej./

18 maja Bystrzyca święciła potrójny jubileusz polskiego szkolnictwa w tej podgórskiej wiosce: 190. rocznicę powstania pierwszej szkoły, 70. rocznicę oddania do użytku murowanego budynku szkoły ludowej służącego dotąd swemu celowi /dziś 1.-5.klasy/ DSP/oraz 50.rocznicę otwarcia prywatnej szkoły wydziałowej przez Macierz Szkolną /obecnie 6. - 9. klasy DSP/. Na program jubileuszowej akademii złożyły się występy chóru szkolnego, miejscowego chóru PZKO i ChNP przy ZG PZKO z górnosuską MELODIĄ. Wyczerpującą relację tego jubileuszu pióra wypróbowanego działacza społecznego Józefa Wantuły zamieszcza GŁOS LUDU z dnia 18 maja 1974 r.

PZKO wzięło też aktywny udział w obchodach 25-lecia Organizacji Pioniera. Choć jubileusz ten był sprawą szkół i organizacji SZM, ale ZG PZKO i liczne Koła włączyły się do uroczystości jubileuszowych, o czym liczne wzmianki zamieszcza prasa. Zwrot w numerze kwietniowym zamieszcza na str. 6 i 7 artykuł redaktorki

Gazetki Pioniera Janiny Kowalskiej p.t. Srebrny jubileusz OP ze zdjęciem J. Sochorowej, zaś Głos Ludu od 3 kwietnia publikuje notaki i sprawozdania z licznych imprez i akcji poświęconych tej rocznicy. W nr. z 6 kwietnia znajdujemy obszerną relację z finału konkursu polskich szkół powiatu karwińskiego na temat Poznajemy kulturę narodów Kraju Rad, który w roku 25-lecia OP poświęcony był tej rocznicy oraz 30. rocznicy SPN. Gośćmi finału byli : Zofia Sajdok za Okręgowy Ośrodek Metodyczny w Ostrawie, pow. insp. szkolny Karol Poncza, za KŻS ZG PZKO Wanda Wronkova, za ZP ZPCR Mirosław Dižka oraz przewodniczący SRPS w Karwinie = Bronisław Osuchowski. Komisję oceniającą wyniki konkursu tworzyli: Katarzyna Siwa z Gimnazjum w Cz.Cieszynie, Bogumiła Kobiernicka ze Szkoły Ekonomicznej w Cz.Cieszynie, Danuta Bień z redakcji Gazetki Pioniera i Edward Kałm z DSP w Cz.Cieszynie. Laureatami konkursu zostali: recytatorzy w kat. I /kl.6 i 7 - 10 uczestników/ Jerzy Połednik ze Stonawy, Jerzy Krzan z Karwiny 1, Irena Króliczek ze Suchej Górnej; w kategorii II / 8 i 9 klasa - 14 uczestników/ : Halina Zaborska z Lutyni Dolnej, Maryla Kuczerpa i Danuta Wygrys z Cz.Cieszyna oraz Krzysztof Bajger ze Suchej Górnej; w kategorii III / szkoły II stopnia - 10 uczestników/ Helena Adamczyk z ŚSE w Cz.Cieszynie, Krystyna Kładosch z Gimnazjum w Cz.Cieszynie, Halina Ochman z Gimnazjum w Orłowej a Zbigniew Głeta z Gimnazjum w Cz.Cieszynie zyskał wyróżnienie. W śpiewie solowym zwyciężyła w kat. I i II Halina Zaborska z Lutyni Dolnej przed Olgą Staniczek z Błędowic, w kategorii III Irena Przyhoda przed Narcyzą Mrózek z Gimnazjum w Cz.Cieszynie. Poza tym komisja przyznała nagrody zespołom śpiewaczym z Błędowic i Karwiny 6 / w kategorii I i II/ oraz Szkole Ekonomicznej w kategorii III, a w grze na fortepianie nagrodę uzyskała Milada Kałnik ze Stonawy. Spośród tych laureatów komisja wytypowała do powiatowych eliminacji Rosjanę Pamatniła Puškina / wspólnie ze

szkołami czeskimi i słowackimi/: Halinę Zaborską /śpiew i recytacja/, Marylę Kuczerepa, Helenę Adamczyk, Krystynę Kladosch, Halinę Ochman i po jednym przedstawicielu Średniej Szkoły Zdrowotnej w Cz.Cieszynie oraz ŚSP w Karwinie; do eliminacji Rosjany wytypowano dalej: zespoły śpiewacze z Błędowic i Średniej Szkoły Ekonomicznej, Irenę Przyhoda, Narcyzę Mrózek i Halinę Ochman śpiew solowy.

O tydzień wcześniej podobne eliminacje dla polskich szkół powiatu frydecko-misteckiego odbyły się w trzynieckim Domu Pioniera. Wzięło w nich udział sześć szkół: Trzyniec I i VI, Wędrynia, Bystrzyca, Jabłonków i Mosty k.Jabł., z których najlepiej się zaprezentowali uczestnicy z Bystrzycy i Jabłonkowa. Komisja oceniająca w składzie: Krystyna Siwa, Edward Kaім oraz redaktor naczelny Gazetki Pioniera Antoni Sochor przyznała nagrody za recytację w kat.I Barbarze Komarńskiej z Bystrzycy, Wandzie Bocek z Jabłonkowa i Ewie Kladosch z Gnojnika, w kat. II - Urszuli Piegza z Jabłonkowa, Alinie Kaleta z Bystrzycy i Grażynie Sajdok z Bystrzycy. Z zespołów śpiewaczych komisja przyznała 1.miejsce zespołowi z Jabłonkowa, 2. Trzyniec I i 3. Wędrynia. W śpiewie solowym 1. miejsce przyznano Annie Kaleta z Gnojnika. Do eliminacji powiatowych Rosjany wytypowano : Barbarę Komarnicką, Urszulę Piegza, Annę Kaleta oraz zespoły śpiewacze z Jabłonkowa i Trzyńca I. Karol Raszyk kończy swoją relację podziękowaniem organizatorom obydwu eliminacji oraz dyrekcji DSP w Karwinie 6 i Domu Pioniera w Trzyńcu i zapowiedzią publicznego przeglądu najlepszych recytatorów, piosenkarzy, muzyków, zespołów tanecznych i śpiewaczych konkursu Poznajemy kulturę narodów Kraju Rad, który jest zaplanowany na przyszły rok z okazji 105. rocznicy urodzin W.I.Lenina.

W nr. z dnia 13 kwietnia P.Szolona z DSP w Wędryni pisze o programie obchodów 25-lecia OP w tej wiosce, gdzie przewiduje się

Tydzień Wędryńskich Pionierów na okres od 22 do 27 kwietnia. W tygodniu tym przewidziano : pogadanki z członkami SZM, Dzieśięciobój Humórystyczny /imprezy sportowe/, 24 kwietnia uroczysta zbiórka w sali Czytelni /siedzibie MK PZKO/ z udziałem przedstawicieli organizacji FN, KPC, MRN. W ramach Tygodnia pionierzy w czynie społecznym przyczynili się do upiększenia wioski. W piątek grupa 50 pionierów wyjechała do garnizonu żołnierzy radzieckich stacjonujących na terenie CSRS, a w sobotę pionierzy spotkali się z miejscowymi uczestnikami ruchu oporu Madzią i Pietrem, którzy opowiadali im o swoich przeżyciach w czasie okupacji i poprowadzili ich szlakiem partyzanckim na pobliskiej Czantorii. Tej imprezie patronowały MK PZKO i SRPS czeskiej dziwięciolatki. Wydatki związane z imprezami Tygodnia pokryły wszystkie organizacje FN w miejscu według swoich możliwości, umożliwiając w ten sposób spopularyzowanie pracy ponad setki polskich i czeskich pionierów w gminie oraz zacieśnianie ich wzajemnej współpracy.

Ciekawy jest wywiad Henryki Szmei w Głosie Ludu z 20 kwietnia pt. Przedstawiamy Szczep im. Tadeusza Niemczyka w Olbrachciach. Szczepowa i drużynowa oraz kierowniczką młodzieżowego zespołu tanecznego MK PZKO Iwona Guńka, odpowiadając na pytania, daje ciekawy obraz pracy pionierów w małej, wiejskiej szkole. Jeżeli zważywszy, że rozmówczyni obok wyżej wymienionych obowiązków jest jeszcze członkinią Komisji Szkolnej MRN i aktywną członkinią zarządu MK PZKO, że oprócz odpowiedzialnej i niełatwej pracy nauczycielskiej troszczy się o rodzinę i gospodarstwo domowe, to podziwiać musimy ogrom jej pracy, poświęcenia i ofiarności. Na pracy i poświęceniu takich jak olbrachcicka nauczycielka aktywistów opiera się działalność naszego związku i wszystkich organizacji społecznych.

Zastępca przewodniczącego ZG dr Józef Macura reprezentował nasz związek na okręgowym zgromadzeniu poświęconym 25. rocznicy powstania OP. Organizatorem tego zgromadzenia był OK KPC w Ostrowie przy współudziale OK FN, OKR, OR ZZ -KV ROH, KO SZM i ORP /Okręgowej Rady Pioniera/.

W Bystrzycy MK PZKO oddało pionierom na cały dzień do dyspozycji swój Dom i Park Karola Śliwki, gdzie przygotowało dla nich rozgrywki drużyn sportowych i zabawy z nagrodami dla najlepszych.

W Stonawie uroczystość pionierską zorganizowała WO KPC przy współudziale organizacji FN, a więc i PZKO. Dla upamiętnienia jubileuszu OP gmina oddała pionierom dom rodzinny z przeznaczeniem na Klub Pionierów, pomagając im przy jego adaptacji.

W piątek dnia 19 kwietnia odbyło się uroczyste zgromadzenie w Karwinie 6 z udziałem 159 pionierów oraz przedstawicieli SRPS, zakładów patronackich, miejskich organizacji społecznych i ZG PZKO. Przebieg tej imprezy nagrała katowicka telewizja.

Nazajutrz 20.4. pionierzy i członkowie SRPS odpracowali w ramach czynu społecznego ponad 130 godzin przy porządkowaniu otoczenia szkoły ./G.L. 25.4./

Tych kilka przykładów świadczy, że PZKO i polskie społeczeństwo godnie uczciło jubileusz jednolitej organizacji dziecięcej naszej republiki.

Delegacja ZG PZKO z Bogusławem Brannym na czele wzięła udział w uroczystym zebraniu z okazji 25. rocznicy powstania CSEMADOKU, kulturalno-oświatowego związku półmilionowej grupy Węgrów zamieszkujących SRS. Z organizacją tą nasz związek od lat utrzymuje przyjacielskie kontakty, jak o tym świadczą zapisy na kartach tej kroniki.

W czerwcu obchodziła 100.rocznicę swego powstania szkoła

w Piosku, uroczej wiosce koło Jabłonkowa. Z tej okazji GL przedstawia historię tej szkoły w nr. z dnia 13 czerwca, a w uroczystej akademii wzięli udział przedstawiciele władz szkolnych /inspektor powiatowy Gustaw Tacina/, a w programie obok uczniów i miejscowych zespołów wzięli udział ChNP oraz Robinsonki.

Z okazji 30. rocznicy tragedii żywocickiej /6.8./ w sierpniowym Zwrocie pojawił się artykuł Haliny Kowalczyk pt. Krzyczący kamień, w którym przytacza wypowiedzi pozostałych po ofiarach. Jedna z wdów, która sama była więźniarką Cieszyna, Mysłowic i Ravensbrücku tak kończy swą wypowiedź: "... Widzi pani, my starsi przeżyliśmy wiele złego, o wiele więcej niż dobrego i chcielibyśmy, abyście wy młodzi nie musieli swoim wnukom opowiadać równie bolesnych przeżyć. "

Do najważniejszych, najliczniejszych i mobilizujących cały PZKO-wski teren imprez należą Festiwale PZKO. W omawianym tu okresie odbyły się dwa: 23 czerwca 1974 i 22 maja 1977. Szczególnie ten drugi jest ważny, bo odbywał się w XXX rocznicę powstania PZKO i przeszedł do historii Związku jako Festiwal XXX-lecia. Festiwal 1974 odbywał się w Trzyńcu, a jego przebieg opisuje redaktorka -hak- w lipcowym Zwrocie na str. 20-23 w sprawozdaniu pt. Wszystko nas łączy. Poświęcony był 30. rocznicy odrodzenia Polski, Słowackiego Powstania Narodowego i 25. rocznicy założenia Organizacji Pionierskiej SZM. Na czele pochodu, którego przemarsz ulicami hutniczego Trzyńca trwał półtora godziny, widniały hasła Festiwalu: Wszystko nas łączy i Spo- lečně splníme úkoly XIV. Sjezdu KSČ. W pochodzie kroczyli pionierzy w błękitnych koszulkach i czerwonych chustach, członkowie szkolnych i związkowych zespołów artystycznych, szkoły, czeski

zespół Slezan z Cz.Cieszyna, aktorzy Sceny Polskiej TC, członkowie zespołu Śląsk,orkiestry, członkowie prawie że wszystkich Kół PZKO z flagami, transparentami, kwiatami i najróżniejszymi, często bardzo pomysłowymi elementami dekoracyjnymi, miniwystępy przed trybuną honorową, kwiaty dla gości: 1. sekretarza OK KPC Mirosława Mamuli, ambasadora PRL w Pradze Lucjana Motyki, przewodniczącego ORN Františka Skácela, konsula generalnego PRL w Ostrawie inż. Władysława Hermana, przewodniczącego OK FN Ladislava Zaorálka, przedstawicieli organów politycznych, społecznych i gospodarczych okręgu północnomorawskiego oraz powiatów karwińskiego i frydecko-misteckiego, przedstawiciela Towarzystwa Łączności z Polonią Zagraniczną oraz bratnich organizacji kulturalno-oświatowych z PRL, przedstawicieli miasta Trzyńca i huty trzynieckiej oraz innych zakładów pracy i instytucji. Program festiwalowy na stadionie hutniczym zagajają połączone chóry szkolne i związkowe /prawie 2000 śpiewaków/, przemówienia przewodniczącego ZG Stanisława Kondziołki, przewodniczącego ORN i ambasadora PRL, pokazy rytmiczno-baletowo-taneczne dzieci i młodzieży szkolnej w polskich i śląskich strojach ludowych. W trakcie tych występów słońce kryje się za chmurami, zaczyna kropić deszczyk, który zamienia się w ulewę. Jednak program trwa dalej: montaż poetycko-muzyczno-taneczny w wykonaniu aktorów Sceny Polskiej, dziewcząt ze szkoły zdrowotnej, chóru żeńskiego Harfa z Cz.Cieszyna i zespołu Sibica, występy chórów: mieszanego Hasła ze Skrzeczonina i męskiego Hasła z Orłowej, z Lutyni Dolnej i Nawsia, trzynieckiego Hutnika. Równocześnie na małym podium gra Steel Kwintet Zbyszka Farnika, a łąckie teatrum objazdowe przedstawia program kabaretowy pt. Nie wszystko co śmieszne musi być obce. Stoiska i kioski z różnymi specjałami do jedzenia i picia, stoisko Cepelii z upominkami, jest

i stoisko z książkami i płytami gramofonowymi. Deszcz nie wpływa na pogodny nastrój, grupki podchoconych uczestników dziarsko wykrzykują : Jesteśmy nieprzemakalni, Naprzekór ulewie jesteśmy słoneczni itp. Przed telewizorami zainstalowanymi specjalnie przez oldrzychowicką Teslę liczne grupy kibiców dopingują polskich piłkarzy, którzy walczą z włoską drużyną. Gdy padła zwycięska bramka biało-czerwonych owacje były takie, że było je słychać nie tylko na trybunie, ale rozegnały także chmury, więc deszcz przestał padać. Nie na długo zresztą, bo jeszcze pod koniec meczu znowu lunął. Publiczność oczekuje na występ Śląska, który z powodu chłodu /deszcz na szczęście ustał/ nie może się zdecydować. Widzowie cierpliwie czekają i aby się nie nudzili, głos zabiera Jura spod gronia, który z gawędziarza zamienia się w dyrygenta. Widzowie pod jego kierownictwem przy blasku płonącej benzyny /dla osuszenia podium/ śpiewają jedną piosenkę za drugą- dowód rozśpiewania społeczeństwa. Na podium wchodzi nareszcie tak długo i cierpliwie oczekiwany Państwowy Zespół Pieśni i Tańca ŚLĄSK witany frenetycznymi oklaskami. Jego koncert był największym i najpiękniejszym przeżyciem trzy-nieckiego Festiwalu. Toteż po jego zakończeniu widownia podziękowała zespołowi spontanicznym odśpiewaniem 100 lat. Choreograf zespołu Elwira Kamińska i jego dyrektor Janusz Maciejewski oświadczyli po występie. Publiczność jest nadzwyczajna, niezmordowana zupełnie. Tyle czasu cierpliwie czekali i jeszcze tak gorąco przyjęli, że naprawdę zespół z radością nawet w tych strasznych warunkach występował.

Festiwal 1977 /XXX-lecie PZKO/ odbywał się w Parku Bożeny Niemcowej w Karwinie Mieście/ dawny Frysztat/ w niedzielę dnia 22 maja. Poprzedziło go w sobotę UROCZYSTE ZEBRANIE ZG PZKO poszerzonego

o licznych gości z kraju i bratniej Polski oraz zaproszonych zasłużonych członków naszego związku, którym wręczono pierwsze nowowprowadzone odznaki Zasłużony dla Związków, jako wyższy stopień dotychczasowych odznak Za Zasługi. Nowa odznaka jest dwustopniowa /srebrna i złota/ i na zebraniu z okazji XXX-lecia otrzymała srebrną odznakę 188 członków Związku oraz przedstawicieli organizacji i instytucji współpracujących z PZKO.

W ramach Festiwalu przebiegała wystawa prac siedemnastu członków pionu plastycznego SLA w sali hotelu Piast w Cz.Cieszynie. Wystawa poświęcona była czterem rocznicom: XXX-leciu PZKO i zarazem SLA, 40-leciu powstania Śląskiego Związku Literacko-Artystycznego i 55. rocznicy pierwszej na Zaolziu wystawy plastycznej zorganizowanej w roku 1922 w orłowskim gimnazjum przez mentorów ruchu plastycznego w tej części Śląska Cieszyńskiego - Gustawa Fierlę i Karola Pieczę. Na jubileuszowej wystawie w "Piastach" zetknęły się wszystkie kierunki uprawiane przez artystów pionu plastycznego SLA, zostały niejako pogodzone różne tendencje i skonfrontowane diametralnie różne postawy artystyczne. Przede wszystkim Fierlowemu koloryzmowi a po części Pieczowemu regionalizmowi, do którego nawiązuje także Dominik Figurny, Gustaw Nowak i Stanisław Kraus, przeciwstawiły się prace rówieśników - Franciszka Świdra, Oskara Pawlasa, Władysława Pasza, Bogusława Swobody i Tadeusza Wratnego... Natomiast zupełnie zrezygnowali z osiągnięć estetyki i etyki regionalnej artyści typu Bronisław Liberda, Tadeusz Ramik, Walter Taszek, Józef Drong i Józef Rozbrój. Szczególnie pierwszy i ostatni z nich zaprezentowali głębokie zanurzenie w problematyce artystycznej. Liberda i Rozbrój /następca Władysława Cejnara, scenografa Teatru Cieszyńskiego/ - okazuje się najbardziej konsekwentnie realizują własne oryginalne koncepcje artystyczne i szeregują się do najbardziej dojrzałych twórców SLA. Na uroczystym wernisażu obecni byli: wice-

minister spraw zagranicznych PRL Wiesław Adamski pełniący też funkcję sekretarza generalnego Towarzystwa Łączności z Polonią Zagraniczną POLONIA, konsul generalny PRL w Ostrawie Jan Majerczak, konsulowie Stanisław Panek i Lucjan Jamka, dyrektor praskiego Ośrodka Informacji i Kultury Polskiej Stanisław Celi-chowski, przewodniczący ZG PZKO i jego zastępcy Stanisław Kon-dziołka, Bogdan Kiswa, inż Józef Foltyn i dr Józef Macura, sekretarz ZG Henryk Szmeja, pozostali goście z PRL oraz przedstawiciele ukraińskiego KSUTu i węgierskiego CSEMADOKu. /-k-G.L. 26.5.77/.

Wracając do Festiwalu XXX-lecia PZKO, przytoczę ważniejsze głosy prasy po Festiwalu. Z mnóstwa mniejszych i obszerniejszych sprawozdań, notatek, relacji i komentarzy, które pojawiły się prawie że we wszystkich lokalnych publikatorach czeskich i polskich oraz w wielu gazetach i czasopismach poza okręgiem północnomorawskim oraz PRL ważniejsze dane z dwu numerów Głosu Ludu i z lipcowego ZWROTU. W G.L. z dnia 26 maja BW zamieszcza notatkę pt. Spojrzenie z trybuny, w notatce czytamy: "... Podczas festiwalowej defilady było chłodno, wietrznie i posępnie groźbą z zamroczonego nieba. Ale na przekór pogodzie pochód festiwalowy był słoneczny i gorący rytmem piosenki, blaskiem uśmiechów, radością maszerujących tysiący... Pochód festiwalowy rozmawiał z trybuną. Rozmawiał wiewatami i wręczanymi wiązaniami kwiatów, bochenkami chleba na białych góralskich obrusach, tkanymi na szybko z tańczących par żywymi obrazami, pachnącym dostatkiem datyńskim plackiem i uśmiechami pracowitych rąk. Ubiegły, trzyniecki Festiwal był bogatszy o tłumy mieszkańców miasta na krawężnikach całej trasy defilady, którzy uśmiechem, podniesioną dłonią, okrzykiem wyrażali swoją sympatię maszerującym. Festiwalowa niedziela w Karwinie nie sprzyjała spacerom ani

otwieraniu okien... Było deszczowo, a w pobliskim Szonowie odbywały się atrakcyjne wyścigi samochodów. I chciałoby się wierzyć, że tylko takie były przyczyny pustych prawie krawężników i ulic... Jeżeli jednak pustka na trasie defilady nie była tylko owocem złej aury, to na nic zdadzą się jakiegokolwiek żale i utyskiwania, a trzeba po prostu dalej pracować właśnie w kierunku i duchu haseł niesionych w pochodzie. Uchwały XV Zjazdu KPC mówią przecież o konieczności dalszego krzewienia świadomości internacjonalistycznej, której na codzień nigdy nie jest i nie będzie za dużo." W następnym nrze G.L. 28.5./ znajdujemy dwa obszernie komentarze do Festiwalu. Pierwszy pióra /ip/ ze zdjęciami Franciszka Bałona i Henryka Kiedronia pt. Festiwal trwał o wiele dłużej i drugi pt. Festiwal 1977 w liczbach, którego autorką jest /hb/. Pierwszy komentarz informuje nie tylko o przebiegu festiwalu, ale o pracach przygotowawczych do niego. Dowiadujemy się z tego komentarza, że już na dwa miesiące przed Festiwalem wszyscy referenci i pracownicy sekretariatu z Henrykiem Szmeją, Bogusławem Brannym i Kazimierzem Ferneckim na czele "biegali zabezpieczyć, przygotować, skoordynować, zainicjować..." Relację o przebiegu UROCZYSTEGO ZEBRANIA ZG w przeddzień Festiwalu, o wernisażu wystawy jubileuszowej SLA /p.str.36/ i samego dnia festiwalowego /pochód, przemówienia, program jubileuszowy pt. Niech rozkwita nasza ziemia, występ zespołu estradowego Wojska Ochrony Powietrznej Kraju RADAR z PRL, soliści i zespoły PZKO/ korespondent G.L. kończy stwierdzeniem: "... na wolnym powietrzu trwał prawdziwy festyn, w którym atrakcja goni atrakcję, a jedno atrakcyjne danie konkuruje z drugim. Wszystko to sprawia, że nawet po odjeździe pociągu w kierunku Beskidów tereny festiwalowe pulsowały pełnym życiem do późnych godzin nocnych."

Redaktorka GL w swoim rozliczeniu festiwalowym stwierdza na

wstępie, że rzeczywistość festiwalowa przeszła oczekiwania większości zainteresowanych sprawą ludzi. Na ową rzeczywistość składała się barwność i pomysłowość poszczególnych grup pochodu, składał się ogólny wydźwięk ideowy imprezy, składały się wrażenia, które odnosili widzowie oglądający główny blok programowy festiwalu, ale składała się również - w stopniu bodajże decydującym - masowość imprezy. Już w dzień imprezy każdy na własną rękę usiłował zorientować się, ilu ludzi szło w pochodzie, ile pomieścił stadion, ile dzieci tańczyło i śpiewało itp. Niektórzy nawet uciekali się do skrzętnych obliczeń z ołówkiem w ręku, otrzymując mniej lub bardziej prawdopodobne sumy od pięciu do trzydziestu tysięcy... " A oto oficjalne liczby podane w dalszym ciągu komentarza /hb/: 19 000 ogólna liczba uczestników obchodów, z tego 15 000 w pochodzie festiwalowym, którzy defilowali przed trybuną honorową 1 godzinę 30 minut. W pochodzie wzięło udział 81 kół miejscowych / z ogólnej liczby 94/, wszystkie polskie szkoły średnie: Gimnazjum, ŚS Zdrowotna, Przemysłowa, Ekonomiczna & Technikum Rolnicze oraz 13 Dziewięcioletnich Szkół Podstawowych w swoich obwodach. Stadion pomieścił w czasie programu 10 000 widzów, tzn. że nie wszyscy uczestnicy pochodu mogli oglądać główny program. Połączone chóry żeńskie, męskie, mieszane i szkolne liczyły 1 735 śpiewaków: 970 dorosłych oraz 765 dzieci i młodzieży szkolnej. W obrazach tanecznych uczestniczyło 136 dziewcząt i chłopców w wieku szkolnym oraz 120 tancerzy dorosłych. Oprócz tego 108 dziewcząt wystąpiło w dziewczęcym "jazzbalecie". W programie wystąpiło ponad to 5 zespołów gościnnych i 6 orkiestr dętych. Na trybunie honorowej 80 oficjalnych gości z kraju i PRL.

Krótką notatką na tej samej stronicy G.L. podaje, że w stoisku czeskocieszyńskiej księgarni sprzedano za 6.500.- Kčs polskich

płyty gramofonowych /Chopin w wykonaniu Krystiana Zimermana i i./ oraz książek /Lolek i Bolek, encyklopedia dla dzieci Moja Ojczyzna, Encyklopedia II Wojny Światowej, Słownik ortograficzny, Słownik poprawnej polszczyzny i i./.

Na tej stronie znajduje się też Podziękowanie ZG PZKO, z którego cytuję: " Miliony godzin bezinteresownego trudu poprzedziły tegoroczny Festiwal PZKO w Karwinie. Dzięki nim impreza stała się wspaniałą, godną ukoronowanie obchodów 30-lecia naszego Związku. Dzięki nim Festiwal stał się przeglądem naszych możliwości i ambicji, a także manifestacją pięknej postawy obywatelskiej. ZG pozwala sobie tą drogą złożyć serdeczne podziękowanie wszystkim zarządom Kół Miejscowych i Komitetów Miejskich, Dyrekcjom i gronom nauczycielskim wszystkich szkół, zespołom, dzieciom i młodzieży, członkom i sympatykom PZKO za ogromny wkład w przygotowanie związkowego święta.

Zarazem ZG PZKO wyraża przekonanie, że inicjatywa, którą wyzwolił w kołach okres przedfestiwalowy, zostanie obecnie skierowany na godne uczczenie 60. rocznicy WSRP. Głęboko wierzymy też, że tegoroczny Festiwal nie tylko zrodził uczucie głębokiego zadowolenia z dobrze wykonanej pracy, ale zarazem stanowić będzie źródło inspiracji do dalszych owocnych poczynąń dla dobra Związku i społeczeństwa. ZG PZKO w Cz.Cieszynie

Związkowy organ ZWROT poświęcił Festiwalowi XXX-lecia kilka materiałów, z których na specjalną uwagę zasługuje wywiad z sekretarzem generalnym Towarzystwa Łączności z Polonią Zagraniczną POLONIA, zamieszczony na pierwszych stronach czerwcowego numeru pt. FESTIWAL PRZESZEDŁ MOJE NAJŚMIELSZE OCZEKIWANIA.

Sekretarz POLONII Wiesław Adamski jest wiceministrem spraw zagranicznych PRL i sekretarzem Ogólnopolskiego Komitetu Frontu Jedności Narodu. Na wstępie wywiadu stwierdza: " Miałem ocenę, i z taką oceną przyjeżdżam tutaj, że Polski Związek Kulturalno

-Oświatowy prowadzi bardzo szeroką działalność w zakresie oświaty, kultury, wychowania socjalistycznego, ale nie przypuszczałem, że jest to aż tak widoczne.... W TŁzPZ, w którym się niejako kumulują te wszystkie związki z rodakami rozsianymi po innych krajach, zawsze byliśmy zadowoleni z szerokiej współpracy z PZKO. Na wszystkie nasze imprezy w Kraju czy to o charakterze polityczno-organizacyjnym, czy to na spotkania branżowe - jak lekarzy, architektów, uczonych polskiego pochodzenia, zawsze PZKO delegował liczących się, z dużym dorobkiem działaczy środowiska polskiego w Czechosłowacji... /Minister Adamski wymienia dalej imprezy: Światowy Festiwal Artystycznych Zespołów Polonijnych w Rzeszowie, Światowy Festiwal Chórów Polonijnych w Koszalinie, Polonijne Igrzyska Sportowe, w których brały udział "wspaniałe zespoły". Wspomina o wystawie malarskiej i wystawie 50-lecia polskiego śpiewactwa, które zwiedził, wyraża swój podziw dla masowości, spontaniczności, pomysłowości, dekoracyjności i zaangażowania pochodzącego z festiwalowego. Swoje uwagi kończy stwierdzeniem / Chciałbym nisko się pokłonić nad wysiłkiem organizatorów. Chciałbym również serdecznie podziękować władzom, które stworzyły tak wspaniały klimat, warunki i udzieliły pomocy... Żywię najgłębsze przekonanie, że również w przyszłości podobny klimat, podobna pomoc będą towarzyszyły PZKO. Wyjeżdżam do Kraju naprawdę podbudowany, tym co zobaczyłem."

Tekst listu prezydenta Gustawa Husaka, o którym mówi minister Adamski zamieścił na 1. stronie lipcowy ZWROT:

W Pradze, dnia 10 maja 1977.

Szanowni Towarzysze !

Z okazji 30. rocznicy założenia PZKO przesyłam Waszemu Związkowi szczere pozdrowienia w imieniu KC KPC i własnym. Doniosły jubileusz organizacji kulturalno-oświatowej Polaków,

obywateli Czechosłowackiej Republiki Socjalistycznej stwarza okazję, żebyśmy znów podkreślili fakt, że wielce doceniamy rzetelną pracę, polityczne i społeczne zaangażowanie obywateli narodowości polskiej w procesie urzeczywistniania wielkiego dzieła - budowania rozwiniętego społeczeństwa socjalistycznego w CSRS. Doceniamy inicjatywę obywateli narodowości polskiej na wszystkich odcinkach działalności naszego społeczeństwa, gdzie wspólnie z resztą ludzi pracy przyczyniają się do realizacji programu XV Zjazdu KPC i polityki Frontu Narodowego CSRS.

PZKO odgrywa ważną rolę na polu aktywizacji oraz w wychowaniu ideowym i kulturalnym. Doceniamy tę zasłużoną pracę, która przyczynia się do umocnienia więzi między narodami i narodowościami w CSRS, pogłębia świadomość patriotyzmu czechosłowackiego oraz internacjonalizmu socjalistycznego. Jesteśmy przekonani, że Związek Wasz nadal będzie podnosił jakość swej pracy i współpracując z radami narodowymi oraz organami społecznymi przyczyni się do wzajemnego wzbogacenia życia towarzyskiego i kulturalnego naszych narodów i narodowości. Życzę PZKO, jego członkom i działaczom w dalszych latach wiele sukcesów w zasłużonej pracy.

Z partyjnym pozdrowieniem

Gustaw Husák

Do tradycyjnych imprez związkowych należy Gorolski Święto organizowane corocznie przez MK w Jabłonkowie od r. 1948. Początkowo jako impreza lokalna jabłonkowskiego Koła, która rychło przekształciła się w imprezę ogólnozwiązkową. Co roku zjeżdżają tu tysiące miłośników tej bezpretensjonalnej zabawy ludowej z całego terenu pezetkaowskiego, a nawet i spoza niego. Przyciąga ich program, w którym oprócz miejscowego zespołu Gorol i okolicznych zespołów chórów oraz tanecznych występują zaproszone zespoły z innych regionów naszej republiki i PRL.

Na Święcie Gorolskim dnia 17 i 18 sierpnia 1974 z zespołów pozapczeskowskich wystąpili gajdosze z Koniakowa/PRL/ z solistą, istebniańskim nauczycielem P. Brodą, zespół Partizan z Bańskiej Bystrzycy, zespół SPN z Ołomuńca, zespół z Nowego Sącza. W piątek przed Gorolskim Świętem Gorole rozegrali tradycyjny mecz piłkarski, a w sobotę wieczorem odbyła się w Lasku Miejskim również tradycyjna zabawa młodzieżowa, na której młodzież bawiła się do późnych godzin nocnych przy dźwiękach dwu orkiestr. Pogoda w tym roku dopisała.

Kolejne Święto Gorolskie dnia 16 i 17 sierpnia 1975 r. poświęcone było 30. rocznicy wyzwolenia naszej republiki i miało szczególnie uroczysty charakter i udany przebieg. W sprawozdaniu z tego święta zamieszczonym w Głosie Ludu jego autor mgr Tadeusz Hławiczka cytuje odpowiedzi kilkunastu uczestników na pytanie: Jak się Panu/Pani/ podoba tegoroczne Święto ? W sprawozdaniu znajdujemy m.i. odpowiedzi: konsula generalnego PRL mgr. inż. Jana Majerczaka, konsula mgr Stanisława Panka, zastępcy przewodniczącego ZG PZKO dra Józefa Macury oraz sekretarza ZG Henryka Szmeji, prezesa Zespołu Pieśni i Tańca Ziemi Bydgoskiej inż. Edmunda Gorzeniaka, pracownika Wydziału Ideologicznego KO KPC Stanisława Mareša, kierownika Wydziału Kultury ZG PZKO mgra Emila Sztabli, kierownika Sceny Polskiej mgra Kazimierza Siedlaczka, Sylwestra Kozubka - członka KC KPC oraz przewodniczącego KZ KPC Huty Trzynieckiej, Jana Wojciechowskiego - dyrektora Wojewódzkiego Domu Kultury w Bydgoszczy obok kilkunastu aktywistów związkowych z całego naszego terenu. Wszyscy pozytywnie ocenili tegoroczne święto, a najlapidarniej wyraził to zamykający relację dziennikarz Kazimierz Kaszper jednym słowem : Imponujące.

29. Święto Gorolskie miało miejsce dnia 15 sierpnia 1976 r.

W tym roku wystąpiły w nim - oprócz PZKO-wskich zespołów z miejsca

i okolicy / zespoły z Żywca, Wisły, Jaworzynki i Istebnej oraz słowacki zespół Slovenar z Żyliny/. Przed świętem dusza tej imprezy Jura spod Gronia w swoim corocznym Ho! Ho! Ho! w Głosie Ludu zamieścił teksty kilku popularnych piosenek, które uczestnicy święta pod jego kierownictwem unisono odśpiewali. Akompaniował gródecki nauczyciel Władysław Mkynek. W przeddzień Święta na tradycyjnym już wieczorze młodzieżowym występował zespół z Pilska z PRL.

W r. 1975 - mianowicie 2 i 3 sierpnia odbyła się po raz pierwszy nowa impreza młodzieżowa - Zlot Młodzieży Związkowej w Bystrzycy. Miała charakter eksperymentalny i nie była należycie spopularyzowana, dlatego udział nie był zbyt liczny: zaledwie 250 uczestników. Zlot połączony był z turniejem siatkówki, w którym wzięło udział 10 drużyn PZKO-wskich: Groń Bystrzyca, KM Ligotka Kameralna, Przełęcz Mosty, Błyskawica Gródek, Piast Błędowice, KM Trzyniec Podlesie, Zryw Czeski Cieszyn, KM Trzyniec Osiedle, ZS Sibica i Wicher Wędrzynia. W tej kolejności uplasowały się w wyniku rozegranych na zlocie spotkań. We wrześniowym Zwrocie pojawiło się sprawozdanie z I Zlotu zakończone stwierdzeniem: "Oceniając Pierwszy Zlot Młodzieży Związkowej stwierdzić trzeba, że w sumie więcej było pozytywów niż braków i że warto imprezę tę kontynuować, by przerodziła się w prawdziwego zdarzenia imprezę centralną młodzieży związkowej."

II Zlot Młodzieży Związkowej w dniach 31.7 i 1.8.1976 potwierdził słuszność propozycji tego korespondenta i inicjatorów Zlotu z szeregów bystrzyckiej młodzieży i komisji ZG. Zgromadził już ponad 2 000 uczestników pomimo niepewnej pogody. Ulewny deszcz zmusił organizatorów do szukania schronienia w sali Domu PZKO, gdzie przebiegał zaplanowany program: w sobotę zabawa przy dźwiękach popularnej grupy jazzrockowej z PRL Budka Suflera, w niedzielę występy błędowickich Niezapominajek,

widowisko pt. 976 n.p.m., opracowane i wystawione przez uczestników kursu teatralnego pod kierownictwem Marka Mokrowieckiego i Karola Suszki. Pogoda nie pozwoliła na dokończenie turnieju siatkówki: Mecz finałowy Groń - Ligotka Kameralna został rozegrany z tygodniowym opóźnieniem i po zwycięstwie Ligotki 3:1 kolejność drużyn ułożyła się następująco: 1. Ligotka Kameralna, 2. Groń Bystrzyca, 3. Trzanowice, 4. Gródek, 5. Wędrynia-Zaolzie, 6. Wędrynia, 7. Trzyniec-Podlesie, 8. Czeski Cieszyn, 9. Leszna Dolna, 10. Oldrzychowice. Nie od rzeczy będzie zanotować, że II Zlot zbiegł się z piątą rocznicą działalności klubu młodzieżowego w Bystrzycy, który początkowo występował pod nazwą Klub Niezależnych później jako Klub bez Nazwy i wreszcie jako Groń. III Zlot Młodzieży Związkowej odbył się w ostatnich dwóch dniach miesiąca lipca 1977 i podobnie jak w roku poprzednim był deszczowy. Niedzielną część programu Zlotu połączona była z otwarciem Domu PZKO i odbyła się w Gutach. W obu miejscach i dniach wystąpił, bardzo gorąco przyjmowany, Andrzej Rosiewicz. W Bystrzycy odbył się ponad to tradycyjny finał Mistrzostw PZKO w siatkówce... bez zeszłorocznego mistrza Ligotki Kameralnej i Gronia Bystrzyca, które odpadły w rozgrywkach eliminacyjnych przed finalnymi rozgrywkami na Zlocie. Pierwsze miejsce zajęła bezapelacyjnie drużyna Bkędowic przed Trzanowicami, Czeskim Cieszyinem i Gródkiem. Na Zlocie wystąpił Teatrzyk ZG /ten sam co w poprzednim roku/ z dwoma premierami przygotowanymi na kursie teatralnym w Koszarzyskach: Wieczór Poezji Zaolziańskiej/ montaż tekstów naszych poetów/ i wiązanka mniej lub bardziej wyszukanych dowcipów słownych i sytuacyjnych.

Do tradycyjnych imprez związkowych należy też Festyn Górski organizowany w ośrodku szkoleniowo-wczasowym w Koszarzyskach. W r.1974 odbył się tu w ostatnich dniach sierpnia trzydniowy kurs dla

dla sędziów siatkówki połączony z turniejem PZKO-wskich drużyn siatkówki. Na zakończenie turnieju odbyło się ognisko z programem kulturalnym w dniu 31 sierpnia. W roku 1975 odbył się Festyn Górski w dniach 30 i 31 sierpnia, w roku 1976 - 10 i 11 lipca zaś w roku 1977 9 lipca. Oceniając festyn w r. 1977 Tadeusz Wantuła /Zwrot 9/77/ przytacza opinie kilku jego uczestników, m.i. gości z Torunia, którzy zgodnie stwierdzają, że Festyn "wzbudził zasłużony aplauz", że "był imprezą udaną, ale krótką", że "się podobał".

Komisja ds. Młodzieży Związkowej /p.str. 14 -16/ oprócz omówionych tam imprez od r.1976 organizuje Pożegnanie lata w Cierlicku upamiętnionym katastrofą lotniczą Żwirki i Wigury w r. 1932 oraz Melpomenki - przegląd małych form scenicznych. Pierwsze Melpomenki odbyły się 30 października 1976 r. w Bystrzycy, a wzięły w nich udział następujące zespoły: Orłowa IV, Skrzeczów, Olbrachcice, Karwina VI, Szpileczki z Trzyńca, Trzycież, Bystrzyca, Zespół uczestników kursu teatralnego z widowiskiem 976 n.p.m. i zespół z Nieborów. Rudolf Moliński /obrońca występujących zespołów/ sprawozdanie z tych Melpomenek kończy stwierdzeniem: "Hemingway stwierdził, że ze wszystkich zwierząt jeden człowiek umie się śmiać, choć on właśnie ma najmniej powodów do tego. Myśmy w Bystrzycy tych powodów mieli bardzo dużo."

II Melpomenki /10 grudnia 1977 w Domu PZKO w Gutach/ zrelacjonowała w styczniowym numerze Zwrotu /rocznik 1978/ Aleksandra Humel, która doszła do wniosku, że Melpomenki powinny być imprezą dwudniową. Wystąpiły w tym roku zespoły z Gutów, Teatrzyk ZG PZKO /tym razem z nazwą Kołodziej/, Klub Młodych z Bogumina, zespół z Lutyni Górnej, Biedronki/Saj Brno/, Dźgacz z Karwiny 6, Klub Młodych z Czeskiego Cieszyna, zespół z Bystrzycy i dalsze cztery zespoły młodzieżowe.

Ogólnozwiązkową imprezą a raczej akcją jest MOKiP - Miesiąc Oświaty, Książki i Prasy, obchodzony corocznie w październiku i listopadzie we wszystkich prawie Kołach. W roku 1974 MOKiP zagała 5 października ogólnozwiązkowa impreza w karwińskim Domu Kultury w wykonaniu zespołów darkowskiego MK: chóru mieszanego Lira, dziecięcego zespołu rytmiki i zespołu tanecznego prowadzonego przez Grażynę Grzywa, recytatorów i solistów. Na zakończenie MOKiP odbyła się w Czeskim Cieszynie tradycyjna wystawa i sprzedaż książek i płyt polskich urządzana corocznie przez Ars Polonę i okręgową dyrekcję przedsiębiorstwa KNIHA w Ołomuńcu. W omawianym okresie wyniki tej akcji przedstawia następująca tabelka :

	1974	1975	1976	1977
Sprzedano książek za Kčs	16 502	13 522	21 323	24 787
Sprzedano płyt za Kčs	11 930	15 263	22 208	12 300

Wyniki wystaw książek organizowanych w ramach MOKiP w Kołach ujęto w tabelce na str. 16.

W r. 1975 odbyły się dwie imprezy ogólnozwiązkowe w ramach MOKiP : 6 października w Domu Kultury HT w Trzyńcu występ ZPiT OLZA, a na zakończenie w czeskokieszyńskim Domu Kultury premiera Dziecięcego Zespołu Rytmiki i Tańca przy ZG PZKO.

W roku 1976 do najważniejszych imprez MOKiP należała impreza środowiskowa w Jabłonkowie, której program wypełnił ZPiT GÓRNIK. Impreza odbyła się dnia 24 października w Domu Kultury - - stara Czytelnia, siedziba MK, okazała się niewystarczająca. W ramach MOKiP 1977 r. bawił na naszym terenie jeden z najpopularniejszych polskich pisarzy, Wojciech Żukrowski, który już w miesiącu wrześniu spotkał się z młodzieżą niektórych naszych

szkół oraz członkami kilku miejscowych kół. Większość MK swe zebrania w ramach MOKiP 1977 poświęciło 30. rocznicy swego założenia: w r. 1947 powstało 79 Kół. Na zakończenie tego rozdziału nie od rzeczy będzie przytoczyć tabelkę 59 ze str.49/ostatniej/Materiału sprawozdawczego na XIII Zjazd :

IMPREZY PUBLICZNE KÓŁ PZKO

rok	liczba imprez	uczestników
1974	376	77 973
1975	384	78 391
1976	363	77 045
1977	373	95 208

W komentarzu do tej tabelki /sporządzonej na podstawie sprawozdań kwartalnych i rocznych Kół Miejsowych/ czytamy m.i. "...W roku 1977 wliczono Festiwal PZKO, w którym wzięło udział 19 000 osób..."

/patrz str. 47/.

6. Kursy-konkursy-szkolenia-współzawodnictwa

ZG, jego sekcje i komisje organizują corocznie te akcje w trosce o podnoczenie poziomu pracy związkowej. Nie zraża ją się tym, że nie zawsze i nie przez wszystkie Koła i ich zespoły akcje te są należycie doceniane i wykorzystane. Praktyka jednak wykazuje, że są one potrzebne i przyczyniają się do podnoszenia poziomu zespołów. W poprzednich rozdziałach, szczególnie w trzecim i piątym, są wzmianki o niektórych z tych akcji, w tym rozdziale postaram się przedstawić chronologiczny wykaz pozostałych.

Na czoło wysuwają się internatowe kursy i szkolenia organizowane corocznie w związkowym Ośrodku Szkoleniowo-Wypoczynkowym w Koszarzyskach w czasie wakacji. Organizują je przede wszystkim Komisja ds. Młodzieży, Komisja Teatralna i Żywego Słowa, Taneczna. W r. 1974 odbyły się tu cztery akcje. Od 12 do 17 sierpnia 24 amatorów teatru pod kierownictwem aktorów Sceny Polskiej TC Marka Mokrowieckiego i Karola Suszki zgłębiało tajemnice sztuki teatralnej, spędzając na zajęciach szkoleniowych codziennie czas od godz. 8 rano do 22 wieczorem: wykłady, ćwiczenia, dyskusje, przygotowanie programu na wieczory świetlicowe. Mimo to nikt nie narzekał i nie usuwał się od zajęć, a uczestnicy kursu przyrzekli sobie "spotykać się na seminariach i na przedstawieniach amatorskich w naszych Kołach, organizować tam dyskusje." W dniach 20 i 21 sierpnia gościli w Ośrodku członkowie SAJ na swym corocznym seminarium, aby 23 sierpnia zwolnić miejsce uczestnikom kursu tańca, którzy szkolili się tu do 28 sierpnia. Ostatnie trzy dni sierpnia należał Ośrodek do amatorów siatkówki, którzy tu zostali zwołani na szkolenie sędziów siatkówki oraz dla rozegrania turnieju drużyn PZKO. Zgłosiło się dwanaście drużyn, które walczyły o puchar 30-lecia SPN /ufundowany przez ZG/ oraz Puchar 30-lecia PRL /ufundowany przez Konsulat PRL/. Puchary zdobyły drużyny z Bystrzycy, Gródka, Mostów k. Jabłonkowa, Ligotki Kameralnej i Wędryni Zaolzie. Wieczory wypełniły programy przy ognisku, w których wystąpiły zespoły Klubów Młodych z Nieborów, Trzyńca VI, Wędryni /zespół gimnastyczny/ oraz orkiestra Meteor ze Skrzeczonina. O tym kursie i turnieju jest już wzmianka w poprzednim rozdziale, kiedy jest mowa o Festynie Górskim.

W roku 1975 odbyły się w Klubie PZKO w Czeskim Cieszynie w dniach 25 i 26 maja Zawody Śpiewacze z udziałem 19 chórów /645 śpiewaków/. Jury, w którym zasiadli obok naszych działaczy działacze

z PRL, oceniło wysoko poziom chórów, a jurorzy z PRL oświadczyli: "Poziom był zaskakująco wysoki, zaś wiele z występujących tutaj chórów bez dwu zdań być mogłoby ozdobą niejednego podobnego konkursu w Polsce." Jury ustaliło następującą kolejność chórów:

Chóry żeńskie

- Kategoria I
1. Nawsie dyrygent Władysław Winkler
 2. Harfa Cz.Cieszyn dyrygent inż.Alojzy Kaleta
 3. Olzianka Łąki dyrygent Józef Firla
- Halka Stonawa dyrygent Anna Cyrzyk

- Kategoria II
1. -----
 2. Mosty k.Jabł. dyrygent Halina Niedoba

Chóry męskie

- Kategoria I
1. Hasło /ZG/ dyrygent mgr Brunó Rygiel
 2. ChNP /ZG/ dyrygent Henryk Kotas
 3. Hejnał-Echo /Karwina/ dyrygent inż.Józef Foltyn

- Kategoria II
1. Harfa Cz.Cieszyn dyrygent inż. Alojzy Kaleta
 2. Siła Stonawa dyrygent Alojzy Suchanek
 3. Sucha Górna dyrygent Adolf Dzik

Chóry mieszane

- Kategoria I
1. Harfa Cz.Cieszyn dyrygent inż.Alojzy Kaleta
 2. Lira Darków dyrygent Władysław Winkler
 2. -----
 3. Błękit Będowice dyrygent inż. Karol Jaworek
- Olbrachcice dyrygent Władysław Molenda
- Hasło Skrzeczno dyrygent Władysław Ożóg

Werdykt jury wywołał sporo zastrzeżeń, niektórych nie pozbawionych racji, jak zaznacza korespondent Zwrotu JKB w lipcowym

numerze tego miesięcznika.

W Ośrodku w Koszarzyskach odbyły się w roku 1975 następujące kursy: od 21. - 27.7 Kurs reżyserski

28.7 - 3.8. Obóz folklorystyczny

10.8 - 31.8. Kurs tańca

25.8.- 31.8. Kurs kierowników Klubów Młodych .

Z październikowego ZWROTU /kolumna Młodzie dla siebie/ dowiadujemy się, że w ostatnim z tych kursów 22 zgłoszonych kandydatów wzięło udział tylko jedenastu - reszta na kursie nie zjawiła się bez słowa wyjaśnienia czy usprawiedliwienia. Autor /mu/ króciutkiej notatki stwierdza: " Potwierdzeniem faktu, że kurs się udał niech będzie ożywienie działalności Klubów, których przedstawiciele się szkolili. A reszta ? - zapytajmy. Cóż, reszta męczyć się będzie w przetrwanym wielokrotnie sosiku pomysłów i zwać ten stan rzeczy na brak możliwości pozyskania fachowców i materiałów..."

Za to ponad 130 młodych działaczy wzięło udział w dwudniowym /22 i 23,11./ kursie młodych aktywistów zarządów MK i wodzirejów Klubów Młodych zorganizowanym w trzynieckim Domu PZKO.

W ramach umowy z KO SZM o pomocy Organizacji Pionierskiej ZG finansował dwudniowe szkolenie 39 drużynowych OP w polskich szkołach powiatu karwińskiego i frydecko-misteckiego.

W roku 1976 odbyły się w Koszarzyskach również 4 kursy: od 5. - 11. lipca kurs wodzirejów klubów młodych z udziałem 17 uczestników, od 26 lipca do 1. sierpnia 18 amatorów absolwowało kurs teatralny. W sierpniu odbyło się tu tradycyjne seminarium SAJ z udziałem 20 przedstawicieli PZKO-wskich ośrodków akademickich oraz kurs dla kierowników, a raczej kierowniczek zespołów tanecznych. Ten kurs miał najwięcej uczestników, bo 24.

W tym roku zakończono I etap współzawodnictwa o tytuł Wzorowe Koło XXX-lecie PZKO poświęcony XV Zjazdowi KPC i 55. rocznicy jej założenia. Tytuł zdobyły :

w grupie I : 1. MK Hawierzów V Datynie
2. MK Cz.Cieszyn V Kocobędz
3. MK Cierlicko Kościelec
MK Pietwałd

w grupie II : 1. MK Bukowiec
MK Guty
2. MK Cz.Cieszyn Ligota
3. MK Cz.Cieszyn II Żuków Dolny

w grupie III: 1. MK Bogumin III Skrzeczów
2. MK Łomna Dolna
3. MK Ligotka Kameralna

w grupie IV: 1. MK Bogumin I
2. MK Karwina IX Łąki
3. MK Jabłonków Nawsie
MK Cz.Cieszyn Sibica

w grupie V : 1. MK Orłowa IV Lutynia
2. MK Jabłonków
3. MK Karwina Raj

30 października MK Karwina 6 Nowe Miasto zorganizowało zawody strzeleckie o mistrza PZKO, w których wzięło udział 14 drużyn z 63 strzelcami. Drużynowo pierwsze trzy miejsca zajęły :

I MK Karwina 6 Nowe Miasto

II MK Oldrzychowice

III MK Ligotka Kameralna

Indywidualnie kolejność przedstawia się następująco :

Henryk Stebel z Oldrzychowic, Kajfosz z Trzyńca V oraz Hankus i Śniegoń z Karwiny VI i Sznapka z Karwiny IV.

Również w jubileuszowym roku XXX-lecia założenia Związku odbyły się tradycyjne kursy internatowe w Koszarzyskach: 1. od 1. - 10, 7. dla 20 kandydatów na wodzirejów związkowych Klubów Młodych. 2. W tygodniowym kursie pracy reżysera i aktora wzięło udział 26 uczestników, w tym większość bywalców, którzy utworzyli amatorski teatrzyk odbywający spotkania-próby w ciągu roku i reprezentujący PZKO-wski ruch teatralny na konkursach ogólnokrajowych /Šramkův Písek - teatry małych form, Wolkerův Prostějov - teatry poezji/. Trzeci internatowy kurs roku 1977 przeznaczony był dla kierowników zespołów tanecznych. Na temat internatowych kursów w roku 1977 Kazimierz Kaszper wypowiada się na łamach Głosu Ludu z dnia 10 września w artykule pt. Melpomenki nie wystarczą. Stwierdza w nim, że "wakacyjne kursy internatowe PZKO mają już swoją długą i bogatą tradycję, niemniej w ostatnich latach daje się zauważyć wyraźny wzrost ich poziomu." Wymienia wykładowców: Marka Mokrowieckiego i Karola Suszkę na kursie wodzirejów i kursie teatralnym, dr Reginę Schenflerową, mgr Marię Gałązka z PRL oraz inż. Zdzisława Wantułę i Adama Palowskiego z komisji ZG na kursie wodzirejów, zaś na kursie tanecznym Adam Palowski, Zdzisław Wantuła, Tadeusz Bar, Zdena Kyselá, Otto Jaworek i Bronisława Wądek." Do podniesienia efektywności kursów "... walnie przyczynił się - poza wykładowcami - program zajęć, w stosunku do lat poprzednich zmodyfikowany. Pion pracy kulturalno-oświatowej ZG PZKO - organizator kursów - zdecydował się położyć większy nacisk na zajęcia praktyczne, zobowiązując kursistów do przygotowania konkretnego programu" - stwierdza dalej K.Kaszper, aby zanotować, że r.1977 uczestniczyło 67 osób z 25 Kół, przy czym żaden z kursów nie osiągnął pełnej zapowiadzianej wcześniej frekwencji. Autor podejrzewa, że " stan ten został spowodowany ... niskimi jak dotychczas rezultatami kursów w pracy kół." Wyjście z tej sytuacji widzi w wypracowaniu najoptymalniejszych

środków przekazu kursowych wartości w pezetkaowski teren, starań o upowszechnianie tych wartości. Trudno bowiem przypuszczać, by doroczny przegląd amatorskiej twórczości teatralnej i estradowej, Melpomenki był w stanie spełnić tę rolę do końca. Komisja Teatralna i Żywego Słowa organizuje corocznie kursy szkolnych zespołów teatralnych, a udział w nich przedstawiał się następująco :

W roku szkolnym	1973/74	23 zespoły
	1974/75	25 zespołów
	1975/76	19 zespołów
	1976/77	14 zespołów

Również dla zespołów teatralnych Kół KTŻS organizowała konkursy i współzawodnictwa, które pomimo licznych zastrzeżeń i kontrowersyjnych opinii skupiały większość czynnych zespołów, składając je do wzmożenia wysiłków. Trwa i przybiera na sile proces wprowadzania nowych, tzw. małych form scenicznych. Zastępują one tradycyjne przedstawienia amatorskie, bowiem - jak stwierdza kwietniowy Zwrot 1977 w rubryce Przeżyjmy to jeszcze raz - "amatorski ruch pezetkaowski ostatnio skurczył się nieco, lecz trwa i postanawia nie rezygnować."

W roku 1974, mianowicie na tradycyjnym seminarium wiosennym SLA dnia 29 czerwca odbył się po raz pierwszy Konkurs Jednego Wiersza, który odtąd powtarza się na każdym seminarium SLA-owców. A oto wykaz laureatów tego konkursu z datą seminarium SLA:

I	29. 6.1974	Janusz Gaudyn	Kazimierz Kaszper	Wład.Młynek
		Wilhelm Przeczek	Wład Sikora	Jan.D.Zolich
II	2.11.1974	Janusz Gaudyn	Kazimierz Kaszper	Wład.Młynek
		Wilh.Przeczek	Gustaw Sajdok	Tad.Wantuła
III	23. 3.1975	Janusz Gaudyn	Kaz. Kaszper	Wład.Młynek
		Wilh.Przeczek	Wies.Adam Berger	Tad. Wantuła

IV	15.11.1975	Janusz Gaudyn	Kaz.Kaszper	Wład.Młynek
		W.A.Berger	Wanda Berger	G.Sajdok
		Wład.Sikora	J.D.Zolich	Wilh.Przeczek
V	17.10.1976	Anna Filipek	W.Berger-Górska	Wilh.Przeczek
		Wład.Sikora		
VI	17.3. 1977	Janusz Gaudyn	Kaz.Kaszper	Wład.Młynek
		W.A.Berger	J.D.Zolich	
VII	11.12.1977	Janusz Gaudyn	Kaz.Kaszper	W.Berger-Górska
		Anna Filipek	Gustaw Sajdok	Wład.Sikora

Wiersze te wydał własnym nakładem w roku 1978 ZG /1 000 egzemplarzy/ w zbiorze pt. Zaprosiny do stołu z przedmową redaktora Zwrotu Bronisława Bielana i omówieniem charakteru konkursu pióra przewodniczącego jury VII konkursu Bogusława Sławomira Kundy.

O mniejszych konkursach ogłaszanych przez poszczególne komisje ZG, redakcje czasopism młodzieżowych i organizacje FN, a dotyczących także członków PZKO i Polaków zamieszkałych na terenie CSRS brak w prasie wiadomości, dlatego wiele z nich pominąłem.

7. Wydawnictwa PZKO i o PZKO

Z W R O T

Miesięcznik związkowy wkroczył grudniowym numerem z r.1974 w XXVI rok swej egzystencji. 24 grudnia 1949 r., po dwu latach istnienia PZKO, członkowie Związku otrzymali 1. nr organu związkowego pod znamiennej nazwą Z W R O T . Rocznicę tę uczciła Redakcja cyklem krótkich cytatów z pierwszego rocznika pisma zamieszczanych na 2. stronicy okładki każdego numeru w r.1974. Poza tym w listopadowym, 300. numerze znajdujemy jubileuszowy artykuł przewodniczącego ZG, Stanisława Kondziołki pt. 25 lat Zwrotu, Jubileuszową rozmowę Redakcji z Czytelnikami o dniu

dzisiejszym Zwrotu, wiersz pierwszego redaktora pisma P.Kubisza, artykuł pt. Zwrotowe wędrówki comiesięczne ze zdjęciami 16 pracowników redakcji, drukarni i ZG oraz zdjęciem drukarni w Cz. Cieszynie, wypowiedzi 14 czytelników z różnych sfer i miejscowości, dwustronicowy rysunek okolicznościowy Bronisława Firli i na 4. str. okładki życzenie redakcji: "Szanowny Czytelniku! Przed tobą trzechsetny numer naszego pisma. Trzysta zwrotów to tysiące godzin poświęconych ich przygotowaniu, to tysiące godzin poświęconych ich lekturze. Tobie i sobie życzymy jeszcze wielu tysięcy godzin przygotowań i lektury. Redakcja." W grudniowym, pierwszym numerze XXVI rocznika na str. 4-6 znajdujemy retrospektywny artykuł Kazimierza Kaszpera z następującą próbą periodyzacji 25-letniej historii pisma: etap I nr 1 - 100, etap II nr 101-172, etap III nr 173 - 239, etap IV nr 240 - 276 i etap V od nr 277. Charakteryzując ten ostatni etap, autor artykułu stwierdza: "Obecny zespół redakcyjny stoi zatem w obliczu nieprzyjemnego dylematu: nawiązać do dawnych tradycji pisma poświęconego sprawom społecznym, oświecie, kulturze i sztuce czy też wyjść naprzeciw żądaniom czytelników i kontynuować publicystykę pezetkaowską? Zda się, że wybór został już dokonany, bo dyktują go względy bardziej przyziemne, jak chociażby wysokość nakładu..." Autor artykułu nie widzi /czy nie chce widzieć? / roli wychowawczej miesięcznika związkowego.

W grudniowym numerze znajduje się też na str. 36. sprawozdanie z uroczystości jubileuszowej, która odbyła się 5 listopada w nowo otwartym Domu PZKO w Boguminie z udziałem delegacji Wydziału Ideologicznego KO KPC w Ostrawie, Okręgowej Rady Narodowej, Konsulatu PRL w Ostrawie, KP KPC z Frydku-Mistku oraz redakcji bratnich czasopism. Ze sprawozdania dowiadujemy się, że ZG przyznał Zwrotowi złotą odznakę Za zasługi, wieloletniej sekretarce

redakcji Bronisławie Babilon Medal 25-lecia PZKO a redaktorom Halinie Kowalczyk i Tadeuszowi Bergerowi srebrne odznaki Za zasługi. Redaktorowi naczelnemu Eugeniuszowi Suchankowi, któremu już dawniej przyznano wszystkie odznaczenia związkowe, przewodniczący ZG wyraził uznanie i podziękowanie Prezydium ZG. W r. 1976 ten zasłużony działacz związkowy przeszedł na rentę inwalidzką i stanowisko redaktora naczelnego objął Bronisław Bieleń z redakcji Głosu Ludu.

Zmienił się format i objętość Zwrotu: od 1. stycznia 1977 format jest nieco mniejszy niż dotąd, ale zamiast 48 stron jest stron 64 przy niezmienionej prenumeracie /24 Kčs rocznie/.

W treści pisma widoczne są starania redakcji o jej atrakcyjność i przybliżanie zainteresowaniom czytelników. Stąd pojawianie się coraz nowych rubryk ^{obok} wypróbowanych i stałych, takich jak Artykuły naukowe, polityczne i ogólne, Proza, Poezja, Recenzje pojawiają się rubryki nowe, nieraz w kilku tylko numerach jednego rocznika. Z tych rubryk niestałych pragnę zwrócić uwagę na rubrykę Przeżyjmy to jeszcze raz, która w roku 1977 w kolejnych numerach stara się dowieść, że "trzydzieści lat PZKO to świadome działanie, które wyniknęło z przysłanek powojennej rzeczywistości i z myśli o przyszłości polskiej grupy narodowościowej w ramach socjalistycznej państwowości czechosłowackiej."

Rubryka przedstawia w poszczególnych numerach rocznika:

W styczniu : Prehistorię Związku - lata 1945/46.

W lutym: Założenie PZKO, jego "apolityczność" i telegram do Kl. Gottwalda w lutym 1948 r.

W marcu : Zjednoczenie Związku w r.1950 - rola ruchu śpiewaczego.

W kwietniu: Rozwój ruchu teatralnego.

W maju : Festyny powiatowe - Festiwale.

W czerwcu : Rozwój ruchu tanecznego.

W lipcu : Gorolski Święto - Występ Śląska w r. 1966.

W sierpniu : Sekcja Literacko-Artystyczna.

W październiku: Miesiąc Oświaty, Książki i Prasy.

W listopadzie : Młodzież a PZKO.

W grudniu : Humor na Łamach Zwrotu.

W roku 1974 konstruktor trzynieckiej huty, członek Sekcji Folklorystycznej Józef Łysek zapoczątkował w miesięczniku rubrykę pod nazwą Wędrówki nazewnicze, w której prezentuje wyniki swoich badań nad nazwami ludowymi w różnych miejscowościach naszego terenu. W roku 1974 zaprezentował czytelnikom nazwy Końskiej /nr.2, 3,4/, Milikowa /nr. 5 i 6/, Koszarzysk /nr 7/, Piosku /nr. 8 i 9/ i Bukowca/ nr 10 - 12/. W roku 1975 były to miejscowości: Mosty k.Jabłonkowa /1 - 3/, Nydek /4-8/, Gródek/9-12/; w roku 1976 - Gródek /V część w nrze 1/, Wędrynia /2-5/, Tyra /6-8/, Oldrzychowice /9-12/. W r. 1977 Łysek omówił jeszcze Guty /w nr. 1 -4/, ale 24 maja zmarł i prowadzenie rubryki objął po nim dr Daniel Karol Kadzūbiec, który omówił nazewnictwo Łomnej Dolnej /w nr.5 i 10-12/. On też jest autorem nekrologu poświęconego Janowi Łyskowi w nr. sierpniowym.

Alfred Kocur kontynuował rubrykę nazwaną w latach 1974-76

Z dziejów szkolnictwa, a w r. 1977 Spotkania z przeszłością.

/Początkowo rubryka ta nosiła tytuł Gasną kagańce oświaty./

W r. 1974 omówił dzieje szkół w Datyniach Dolnych, w Mostach k. Jabłonkowa, Karwinie 2 Kopalnie /Centrum, na Sowińcu, w Solcy, na Henryku, w Nowym Jorku./ Ta część Karwiny raptownie zanika i z tych wszystkich szkół pozostała dziś jednoklasowa szkoła na Henryku. W roku 1975 omówił dzieje dalszych szkół: na Kamieniem, w Porębie k. Orłowej, Grodziszczu, Bagińcu, Rzece i w Łazach. W r. 1976 kończy dzieje szkół w Łazach, omawia Mistrzowice, Cierlicko, Marklowice, Darków, Łąki, Stanisławowice, Żywocice,

Bogumin i Kocobędz. We wrześniowym numerze w rubryce tej zamieszczono artykuł inż. Leopolda Wałoszka poświęcony 25-leciu istnienia polskich paralelek przy Średniej Szkole Przemysłowej w Karwinie. Wreszcie w r. 1977 w rubryce pod nowym tytułem figurują dzieje szkół w Piotrowicach, Suchej i Lutyni Dolnej. /Stan zdrowia autora nie pozwolił na opracowanie artykułów do wszystkich numerów jak w latach poprzednich. Pomijam omówienie pozostałych rubryk, a na zakończenie rozdziału poświęconego miesięcznikowi związkowemu przytaczam dane statystyczne z materiału sprawozdawczego w tabelce 49 :

Data	1.1.1975	1.1.1976	1.1.1977	1.1.1978
Nakład	4 000	4 000	4 100	4 250
Abonentów	3 951	3 968	4 006	4 108

I n n e w y d a w n i c t w a

Przy ZG istniała nadal Polska Rada Redakcyjna jako organ pomocniczy okręgowego wydawnictwa Profil w Ostrawie. Jej zadaniem jest wybór utworów miejscowych autorów piszących po polsku i polecenie ich do druku. Członkami tej rady są aktywiści PZKO mianowani przez ZG w porozumieniu z kierownictwem Profilu oraz organami partyjnymi. Profil wydaje od r. 1962 corocznie Kalendarz Śląski, przejąwszy to wydawnictwo od ZG PZKO. Ten wydawał Kalendarz ZWROTU od r. 1954 do 1961 włącznie. Ale ani Kalendarz Zwrotu nie był pierwszym powojennym kalendarzem polskim w CSR, bo już od r. 1946 wychodził w Czeskim Cieszynie Kalendarz GŁOSU LUDU, wydawany nakładem tego organu KPC w Czeskim Cieszynie przez osiem lat tzn. do roku 1953. Ciekawie kształtował się nakład i cena tych kalendarzy. Cena ulegała nieznacznej podwyżce

/ z 10 Kčs w roku 1955 do 12 Kčs od r.1960/, natomiast nakład obniżył się z pierwotnych 11 000 egzemplarzy /do r.1967/ na 7 500 egz. w r. 1974 i 7 600 egz. w latach 1975 i 1976.

Tylko dzięki aktywności naszych Kół udaje się tych 7.500 Kalendarzy rozprzedać między czytelników, ponieważ księgarnie poza Cieszyńskiem i kilka sklepów Jednoty-Jedność rozpraszają znikomą część nakładu.

Podobnie przedstawia się sprawa innych wydawnictw Profilu, w którym w r. 1975 wyszedł zbiór opowiadań Karola Piegzy pt. Tam pod Czantorią, w r. 1976 Gustawa Przeczka Odnajdywanie siebie i Kazimierza Kaszpera, Tadeusza Wantuły oraz Jana Daniela Zolicha Światłocienie, w r. 1977 Adama Wawrosza Z Adamowej dziachty, Józefa Pribuli Tylko raz w życiu /wspomnienia z obozu w Buchenwaldzie/, Józefa Ondrusza Gotki śląskie /IV wydanie/. ZG Własnym nakładem wydał w latach 1974-77 kilkanaście powieści albo drukowanych biuletynów, katalogów, jednodniówek, przewodników opracowanych przez członków SLA, Sekcji Folklorystycznej, KNE, Były to m.i. : powielane Echa spod hałdy Karola Piegzy, Hej Koło Cieszyńska Józefa Ondrusza, 50 lat ChNP, katalog wystawy Władysława Cejnara opracowany przez Janę Kołką, Przewodnik po upamiętnionych miejscach nad Olzą w latach 1939-1945 Alojzego Mainki, Strój cieszyński Gustawa Fierli, 30 lat SLA - katalog Władysława Sikory i inne.

8. PZKO a inne organizacje w kraju

We wstępnym rozdziale tego zapisu stwierdzam, że najważniejszym wydarzeniem w skali ogólnokrajowej był XV Zjazd KPC z udziałem siedemdziesięciu ośmiu delegacji zagranicznych partii komunistycznych i robotniczych oraz ruchów narodowowyzwoleńczych. Uchwała tego zjazdu wytyczyła zadania na szóstą pięciolatkę /1976-1980/

we wszystkich dziedzinach życia społecznego omówione w majowym numerze Zwrotu w artykule pt. XV Zjazd KPC wytyczył nowe zadania, zaś sekretarz ZG w nr. majowym w wywiadzie przeprowadzonym przez nowego redaktora naczelnego Zwrotu, Bronisława Bielana stwierdza: " Pierwszoplanowym zadaniem w obecnym okresie jest zapoznanie jak najszerszych mas członkowskich z uchwałami XV Zjazdu KPC oraz ich aplikacją na forum związkowego działania..." ZG wezwał zarządy Kół do organizowania zebrań członkowskich i imprez publicznych poświęconych XV Zjazdowi oraz jego uchwale. Zespoły ZG organizowały własne imprezy: ZPiT Górnik wystąpił dnia 4 kwietnia w Trzyńcu, a chór męski Hasło poświęcił temu ważnemu wydarzeniu swój tradycyjny koncert wiosenny dnia 2 maja. Koła organizowały w sobotę dnia 3 kwietnia udział w czynie społecznym dla uczczenia Zjazdu - zdjęcia Franciszka Bałona w majowym Zwrocie. 4 września odbył się w sali Piasta ogólnozwiązkowy aktyw, na którym omówiono aplikację uchwały XV Zjazdu KPC oraz realizację uchwały naszego XII Zjazdu. Przy tej sposobności przedstawiciele 18 Kół przejęli dyplomy za najlepsze wyniki w I etapie współzawodnictwa o tytuł Wzorowe Koło XXX-lecia PZKO. /Patrz także str. 60 tego zapisu/.

XV Zjazd KPC odbywał się kilka tygodni przed 55. rocznicą założenia Komunistycznej Partii Czechosłowacji i nasz Związek nie omieszkął wykorzystać tę rocznicę dla przypomnienia członkom roli, jaką Partia odgrywała od swego założenia w życiu polskiego społeczeństwa w CSR, szczególnie jej zasług w powstaniu PZKO po II wojnie światowej.

Wyżnym wydarzeniem roku 1976 były wybory do organów przedstawicielskich i ustawodawczych CSRS oraz do rad narodowych wszystkich szczebli w dniach 22 i 23 października. Sierpniowy Zwrot we wstępnym artykule pt. Obywatelskie prawo i obowiązek porusza sprawę

udziału w tych wyborach PZKO jako aktywnego - jednego z najaktywniejszych - członka FN, mającego swoich przedstawicieli we wszystkich organach FN od Komitetów miejscowych przez Komitety Powiatowe we Frydku-Mistku i Karwinie, Komitet Okręgowy w Ostrowie do Komitetu Centralnego FN w Pradze. Podobnie jak we wszystkich poprzednich wyborach Koła i ZG PZKO podawały odpowiednim komisjom wyborczym FN typy na kandydatów, na członków komisji wyborczych, wyznaczały agitatorów na czas kampanii przedwyborczej. Zaangażowanie Związku i tysiące jego członków wszystkie organy KPC i FN niejednokrotnie podkreślały i odpowiednio oceniały. Wyrazem uznania za aktywny udział w życiu społecznym i politycznym był wybór Polaków do wszystkich organów władzy ludowej - od Zgromadzenia Narodowego poprzez Czeską Radę Narodową po Miejscowe Rady Narodowe.

Stałe kontakty utrzymywał nasz Związek z pokrewnymi towarzystwami Węgrów/Csemadok/ i Ukraińców /KSUT/ w Słowacji. Delegacje obydwu tych związków brały udział w obydwu naszych Festiwalach oraz w XII Zjeździe, nasze zespoły Olza, Górnik i i. występowały na ich festiwalach.

O współpracy ze szkołami, SRPS, z OP SZM jest mowa w poprzednich rozdziałach, więc do tych problemów nie powracam.

Za to uważam za wskazane powrócić do szczegółowszego omówienia działalności Sceny Polskiej Teatru Cieszyńskiego. Współpraca bowiem między PZKO /KTŻS/ i zespołami teatralnymi a Sceną Polską jest bardzo ścisła i obustronnie korzystna: PZKO pomaga Scenie Polskiej TC w zapewnianiu widowni przez popularyzowanie przedstawień i pomoc w pozyskiwaniu abonentów, zaś aktorzy i pracownicy Sceny Polskiej służą fachową pomocą KTŻS oraz zespołom teatralnym /szkolnym i związkowym/ przy ćwiczeniu i wystawianiu przedstawień. Jeśli chodzi o Teatr Cieszyński, to warto chyba

odnotować, że od jesieni r. 1976 jego dyrektorem został Polak, prof. Józef Wierzgoń. Absolwent orłowskiego gimnazjum po ukończeniu polonistyki na ołomunieckim Uniwersytecie Františka Palackiego przez kilka lat uczył w polskich paralełkach Średniej Szkoły Przemysłowej w Karwinie, po czym przeszedł do pracy w Wydziale Kultury PRN w Karwinie. Później powierzono mu stanowisko dyrektora ostrawskiej Orkiestry Filharmonicznej, a obecnie stanowisko dyrektora Teatru Cieszyńskiego.

O ścisłej współpracy PZKO i Teatru Cieszyńskiego świadczyć też może fakt, że w cytowanym już wielokrotnie Materiale sprawozdawczym na XIII Zjazd znajdujemy dwie tabelki ilustrujące działalność Sceny Polskiej w latach 1974-1977 :

Liczba przedstawień i widzów w latach 1974-1977

Rok	przedstawień	widzów
1974	203	56 283
1975	190	55 977
1976	194	60 036
1977	202	62 681

Premiery Sceny Polskiej w latach 1974 - 1977

Rok 1974

1.	4. 1.	Antoni Marianowicz	Diabeł nie śpi
2.	3. 2.	Otto Zelenka	Koszulka
3.	22. 2.	Leon Kruczkowski	Pierwszy dzień wolności
4.	7. 4.	J. Szaniawski	Most
5.	17. 5.	J.B. Moliere	Mieszczanin szlachcicem
6.	26.10.	E. Bagiński, E. Riazanow	Sylwestrowa przygoda
7.	14.12.	Wł. Krzemiński	Romas z wodewilu

Rok 1975

1.	16. 2.	C. Goldoni	Gbuły
2.	1. 3.	M. Bajdżijew	Pojedynek
3.	12. 4.	K. Čapek	Matka
4.	17. 5.	D. Asenow	Profesja dla aniołów
5.	28. 6.	H. Mniszek	Trędowata
6.	27. 9.	J. Skowacki	Maria Stuart
7.	8.11.	A. Wampikow	Starszy syn
8.	22.11.	Z. Skowroński	W czepku urodzona

Rok 1976

1.	23. 1.	E. Bryll-Kat. Gaertner	Na szkle malowane
2.	6. 3.	A. Ostrowski	Las
3.	24. 4.	J. Solovič	Ekspres Meridian
4.	8. 5.	J.B. Molier	Świętoszek
5.	19. 6.	P.A. Breal	Husarzy
6.	3.10.	R. Brandsteatter	Król i aktor
7.	6.11.	A. Wampikow	Rozstanie w czerwcu
8.	18.12.	A. Fredro	Damy i husary

Rok 1977

1.	12. 2.	T. Mierzeja	Ferajna z Powiśla
2.	26. 3.	F. Šrámek	Księżyc nad rzeką
3.	3. 4.	C. Magnier	Kto tu zwariował ?
4.	14. 5.	T. Davidová	Nie odchodź, Joanno
5.	2. 9.	W. Szekspir	Wieczór trzech króli
6.	24. 9.	M. Bałucki	Grube ryby
7.	7.11.	A. Gelman	Szansa
8.	17.12.	J. Patrick	Każdy kocha Opalę

W roku 1975 przeszedł na emeryturę jeden z założycieli Sceny Polskiej, niezmordowany organizator widowisk, który przemierzył

wszystkie prawie gminy naszego Śląska i - szczególnie w pierwszych latach istnienia SP - pozyskał gros stałych abonentów. Swoistym humorem i podejściem do ludzi zyskał sobie rzadko spotykaną popularność, toteż pożegnanie z nim było we wszystkich miejscowościach, do których SP przyjeżdżała, bardzo serdeczne i wzruszające! Nastąpiło ono w sztuce Jerzego Szaniawskiego Most, w której Władysław Niedoba grał główną rolę - Przewoźnika. W roku 1976 ten jedyny polski teatr za granicami PRL obchodził 25. rocznicę swej działalności i z tej okazji marcowy Zwrot /rocznik 1976/ zamieszcza wywiad z kierownikiem artystycznym SP Kazimierzem Siedlaczkiem, z jej kierownikiem literackim Wandą Cejnar i głównym scenografem Władysławem Cejnarem.

9. Zagraniczne kontakty PZKO

Jałowa dyskusja sprzed kilku lat na temat dwu ojczyzn Polaków mieszkających w Czechosłowacji nie miała długiego życia i wygasła w atmosferze zacieśniającej się współpracy dwu bratnich państw i narodów te państwa zamieszkujących. Wyjazdy aktywistów i zespołów PZKO na różne festiwale, koncerty, wystawy, plenery itp. są zjawiskiem normalnym tak, że nieraz brak amatorów, którzy by chcieli poświęcić urlop lub jego część na wyjazd. W okresie lat 1974-1977 na specjalne zanotowanie zasługują przede wszystkim trzy imprezy: w roku 1974 Forum Polonijne w Krakowie i Warszawie oraz II Polonijne Igrzyska Sportowe /PIS/ w Krakowie, a w r. 1977 III Polonijne Igrzyska Sportowe w Krakowie. We wszystkich tych imprezach brali udział przedstawiciele PZKO jako jedyni z obozu państw socjalistycznych. W II PIS /pierwsze były w r. 1934 w Warszawie w czasie II Zjazdu Polaków z Zagranicy/ wzięło udział 319 sportowców z 12 krajów: Anglii, Australii, Berlina Zach., Belgii, CSRS, Francji, Kanady, RFN,

Szwajcarii, Szwecji, USA. Najliczniejsze były grupy z Francji /116 osób/ i Czechosłowacji /97 osób/. Zawody odbywały się w następujących dyscyplinach: piłce nożnej, siatkówce, lekkiej atletyce, pływaniu, tenisie, tenisie stołowym, badmintonie, koszykówce, kolarstwie, strzelectwie, gimnastyce akrobatycznej. Nasi aportowcy startowali we wszystkich tych dyscyplinach z wyjątkiem tenisa, strzelectwa i koszykówki, zaś w kolarstwie i gimnastyce akrobatycznej nie mieli rywali. Zdobyli 15 pierwszych, 12 drugich i 10 trzecich miejsc.

W tym samym czasie zaczęło się w Krakowie Forum Polonijne, impreza zorganizowana przez Towarzystwo Łączności z Polonią Zagraniczną Polonia z okazji 30. rocznicy ogłoszenia Manifestu Lipcowego dla działaczy polonijnych z całego świata. Uczestniczyło w nim ponad 400 działaczy polonijnych z 18 krajów świata, w tym 16 aktywistów PZKO na czele z dyr. Janem Kowalą. Uczestnicy Forum wzięli udział w przekazaniu odnowionej bryły zamku królewskiego społeczeństwu i obejrzeli wspaniałą defiladę z okazji 30-lecia Wyzwolenia PRL. Na zakończenie Forum przyjął przedstawicieli wszystkich delegacji pierwszy sekretarz PZPR Edward Gierek, apelując do nich, aby służąc wiernie krajom swego pobytu nie zapominali o swoim kraju rodzinnym i zachowali dla niego trwały kącik w swoich sercach.

W r. 1974 odbył się również III Światowy Festiwal Polonijnych Zespołów Artystycznych, w którym - podobnie jak w dwu poprzednich - brały również udział zespoły PZKO. Tym razem były to: ZPiT Górnik i Olza. Po powrocie z Rzeszowa, z III ŚFPZA Górnik wystąpił dwukrotnie w ramach Tygodnia Kultury Beskidzkiej w Wiśle i Szczyrku, odnosząc i tu pełny sukces, którego wyrazem było przyznanie najwyższego odznaczenia prezesa Komitetu Organizacyjnego BTK Złota Koronka. W obchodach lipcowego święta w r. 1974 wystąpiły na Opolszczyźnie /w Otmuchowie i Łądku Zdroju/ zespoły

MK PZKO w Karwinie Mieście: chór męski Hejnał-Echo, kwartet wokalny i młodzieżowy zespół taneczny. W czasie wakacji w r. 1975 urządziła SLA PZKO w Ligotce Kameralnej plener malarski Beskidy z udziałem plastyków z PRL: Zbigniewa Papke i Jana Szkaradnika z Bydgoszczy, Franciszka Pikuły i Jana Szczyrby z Opola, Stefana Stockiego z Zielonej Góry. W połowie czerwca wyjechał do Budziszyna /NRD/ TL Bajka, aby wystawić dla tamtejszych Serbów Łużyckich sztukę Tygrys Pietrek w ich macierzystym języku. Stało się tak w ramach trwających od lat przyjaznych stosunków z serbołużycką organizacją Domowina. Sierpniowy Zwrot z r. 1975 zamieszcza na str. 36 wzmiankę o tym, że w warszawskim Pałacu Młodzieży wznowił działalność Klub Cieszyńiaków pod patronatem Towarzystwa Wiedzy Powszechnej. Na czele Klubu stanął dyrektor Pałacu Młodzieży Jerzy Berek, inż. Józef Staniek, Ludwik Macieczek i Władysław Gutek.

KNE w drugiej połowie czerwca 1975 r. skierował swoją coroczną wycieczkę czterodniową na trasę: Krynica, upamiętnione grasowaniem w latach 1945-47 band UPA Bieszczady, graniczna wioska Medyka, jezioro Solińskie, zamek w Łańcucie, Rzeszów i Kraków. W dniach od 24 do 29 października bawił w naszych kołach Mieczysław Fogg ze swoim zespołem instrumentalno-wokalnym BABY JAGI. Wystąpił w Czeskim Cieszynie, Trzyńcu, Bystrzycy, Karwinie, Suchej Górnej i Boguminie, przyjmowany wszędzie z wielkim aplauzem przez prawie trzy tysiące słuchaczy, wśród których nie zabrakło takich, którzy pamiętają Fogga z jego działalności w międzywojennym chórze Dana. Jadwiga pisze o tym w listopadowym Zwrocie na str. 13 i 14.

W r. 1976 miesięcznik związkowy wprowadził stałą rubrykę pod nazwą Notatnik Warszawski prowadzoną przez redaktora Leszka Karę. Autor rubryki co miesiąc informuje czytelników Zwrotu

o aktualnych wydarzeniach w Warszawie i w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem stosunków czechosłowacko-polskich i problemów PZKO oraz polskiej grupy narodowościowej w prasie i publikacjach polskich. W styczniowym numerze rubryka ta przynosi informacje o zobowiązaniach z okazji VII Zjazdu PZPR, o oddaniu do użytku /5.12.1975/ "najnowocześniejszego w Europie" Dworca Centralnego i o bardzo licznych imprezach kulturalnych. Lutowy numer Zwrotu po zwięzłych charakterystykach /na str. 18-20/ reżysera Adama Hanuszkiewicza, popularnego piosenkarza Czesława Niemena i jego grupy SBB /Szukaj, Burz i Buduj/ przynosi zapowiedź wielkimi czcionkami koncertu Cz.Niemena i grupy SBB w karwińskiej Hali Sportowej na dzień 3 kwietnia. Koncert ten z przyczyn niezależnych od organizatorów /KMZ ZG PZKO/ i wykonawców nie doszedł w zapowiedzianym terminie do skutku.

Katowicki tygodnik Poglądy, który redaguje poeta Stanisław Piskor /dwa jego wiersze drukuje styczniowy ZWROT/ regularnie zamieszcza artykuły i informacje o PZKO i jego działalności szczególnie jeśli chodzi o twórczość członków SLA.

W Kalendarzu Beskidzkim na r. 1976 /wydawnictwo Miłośników Ziemi Bielsko-Bialskiej/ artykuły Władysława Oszeldy, Jerzego Damborskiego, B.Orszulika z tematyką PZKO-wską.

W dniach od 9 - 16 marca bawiła u nas na zaproszenie ZG ZŚM mgr Halina Sobierajska, kierowniczka Katedry Wychowania Muzycznego PWSM w Poznaniu. W czasie swego pobytu odwiedziła chóry: Hasło w Orłowej, Preludium w Boguminie, Siła i Halka w Stonawie, Hutnik w Trzyńcu, Harfa w Czeskim Cieszynie oraz chóry szkolne w Stonawie, Czeskim Cieszynie i Trzyńcu VI, z którymi przeprowadziła zajęcia w zakresie emisji głosu. Na ten sam temat referowała na szkoleniu dyrygentów chórów. O pracy odwiedzonych

chórów, ich zaangażowaniu, poświęceniu i umiłowaniu pieśni mgr Sobierajska wyrażała się z dużym uznaniem.

Majowy Notatnik Warszawski Leszek Kara rozpoczyna wiadomością o wyborach do Sejmu PRL i Wojewódzkich Rad Narodowych /21.3./, a w dalszym ciągu podaje informacje o głosach stołecznej prasy na temat PZKO i życia Polaków w CSRS.

W kwietniu bawił na naszym terenie sekretarz ZG Związku Literatów Polskich i zastępca redaktora naczelnego tygodnika Literatura, poeta Jan Koprowski. Czerwcowy Zwrot zamieścił rozmowę swej redaktorki z tym gościem ilustrowaną serią zdjęć poety w wykonaniu Franciszka Bałona.

Na 28 kwietnia zjechało się w Warszawie 1 500 delegatów działających w kraju związków młodzieżowych /Związku Socjalistycznej Młodzieży Wiejskiej, Związku Młodzieży Socjalistycznej i Socjalistycznego Związku Młodzieży Wojskowej/, aby na swych zjazdach krajowych uchwalić połączenie i utworzenie wspólnego Związku Socjalistycznej Młodzieży Polskiej. Dnia 30 kwietnia odbył się Kongres Młodzieży Polskiej, w którym wzięli udział przedstawiciele nowoutworzonego Związku Socjalistycznej Młodzieży Polskiej, Socjalistycznego Związku Studentów Polskich i Związku Harcerstwa Polskiego. W Kongresie Młodzieży Polskiej brali udział przedstawiciele najwyższych władz partyjnych i rządowych oraz delegacje młodzieżowe krajów socjalistycznych. Wśród nich delegacja KC czechosłowackiego SZM z jego przewodniczącym i zarazem członkiem sekretariatu KC KPC Henrykiem Pośrednikiem na czele. Jego przemówienie, wygłoszone po polsku, zebrani przywitani z entuzjazmem /Zwrot 6/76 str. 22/.

Dnia 24 kwietnia wygłosił prof. Heliodor Muszyński z Poznania referat o nowym systemie wychowawczym opracowanym przez poznański Instytut Pedagogiczny pod jego kierownictwem dla nauczy-

cieli - członków PZKO.

Niektóre zespoły PZKO brały czynny udział w uroczystościach majowych w PRL: Olza wystąpiła dnia 29 i 30 kwietnia w Miedźnej, Górnik dnia 8 maja w Ustroniu, Sibica dnia 29 kwietnia w Gołasowicach.

Komisja Ruchu Kobiet przyjmowała w maju trzyosobową delegację Wojewódzkiej Spółdzielni Społem w Nowym Sądzu, z którą omówiła możliwości zwiedzania zakładów spółdzielni.

Młodzież czeskocieszyńskiego Gimnazjum i członkowie pionu literackiego SLA spotkali się dnia 19 maja z polskim pisarzem i publicystą Marianem Reniakiem, autorem popularnych powieści i opowiadań Tropem jaszczurów, Hasło Korn, Niebezpieczne ścieżki, Droga z Monachium, Człowiek stamtąd, Niebezpieczny rejs. Pisarzowi towarzyszył kierownik Towarzystwa Wiedzy Powszechnej województwa bielsko-bialeskiego Piotr Jakóbiec.

Gościem ZG był od 1 do 5 czerwca współautor scenariusza popularnego serialu telewizyjnego Stawka większa niż życie Zbigniew Safjan / drugim autorem jest Andrzej Szypulski/. Jak zwykle w takich wypadkach gość ZG spotkał się z młodzieżą gimnazjum w Czeskim Cieszynie oraz z członkami MK w Hawierzowie i Bystrzycy.

W organie Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich Prasa Polska pojawił się dłuższy artykuł Władysława Oszeldy o Janie Kotasie pt. Pionier. Omówił w nim wielostronną działalność Jana Kotasa jako organizatora, koordynatora i współredaktora pism dla dzieci polskich szkół w Czechosłowacji Ognia i Jutrzenki.

Od 4 - 6.6. chór mieszany Lira z Darkowa oraz chóry żeńskie z Nawsia i Olzianka były gośćmi wrocławskiego oddziału Polskiego Związku Chórów i Orkiestr. Na uroczystym koncercie w dniu 6 czerwca dyrygent Olzianki Józef Firla otrzymał dyplom Ministra Kultury PRL a zastępca przewodniczącego ZG inż. Józef Foltyn

przekazał złotą odznakę PZKO Za zasługi dla PZChO, a przewodniczącemu tego Związku wręczył Medal 25-lecia PZKO.

Chór męski Hasło wystąpił w czerwcu w Mikołowie na koncercie poświęconym 31. rocznicy zakończenia II wojny światowej. /Hasło utrzymuje z mikołowskim chórem przyjacielskie stosunki od lat/.

Bystrzycka Szkoła Podstawowa po raz trzeci gościła w czasie tegorocznych wakacji harcerzy ze Szkoły Podstawowej nr 8 im. Jana Matejki w Sopocie. Szkoła sopocka od lat bierze udział w międzynarodowych wystawach plastycznych / I miejsce w Barcelonie i Meksyku/, organizuje corocznie dla swoich harcerzy obozy zagraniczne. W tym roku zorganizowała ich pięć: w Anglii, NRD, Bułgarii, Rumunii i CSRS. W niektórych klasach tej szkoły wprowadzono naukę międzynarodowego języka esperanto. W tej szkole odbył się też jeden ze światowych zjazdów esperantystów. Warszawski Notatnik w sierpniowym numerze Zwrotu wspomina o Europejskim Zgromadzeniu Młodzieży i Studentów w Warszawie z udziałem półtoratysiąca delegatów różnych organizacji młodzieżowych i studenckich wśród nich także czeskosłowackiego SZM. Na czele tej delegacji stał ten sam Henryk Pośrednik, który przewodniczył delegacji na kwietniowym Kongresie Młodzieży Polskiej.

Zespół teatralny ze Skrzeczone wystąpił z plenerowym widowiskiem opracowanym przez Konstantego Krzystka w Grodkowie.

W lipcu przybyła do ZG delegacja Opolskiego Towarzystwa Kulturalno-Oświatowego z sekretarzem mgr. Ciunkiewiczem i dyrektorem Wojewódzkiej Estrady w Opolu mrg. Bartkiewiczem. Uzgodniono występ ZPiT Olza w ramach koncertów przygotowywanych przez tę Estradę.

7 lipca wyjechało sześćdziesięcioro uczniów 9.klas polskich

DSP naszego terenu na coroczne kolonie wakacyjne w PRL - w tym toku kolonie te przebiegały w Elblągu.

Aktywiści PZKO brali w tym roku udział w następujących kursach i spotkaniach wakacyjnych w PRL. Kurs dla dyrygentów polonijnych w Międzyzdrojach, studium dla instruktorów polonijnych zespołów folklorystycznych w Lublinie, kurs organizatorów życia kulturalnego i towarzyskiego w Opolu, kurs etnograficzny w Toruniu, Międzynarodowy Zjazd Polskiego Towarzystwa Lekarskiego w Warszawie, spotkania polonijnych inżynierów organizowane przez Naczelną Organizację Techniczną, trzynieckie Czantoryjki z Władysławem Młynkiem wzięły udział w obozie muzycznym w Bydgoskiem. Na III ŚFChP /20-31 lipca/ wyjechały w tym roku: orłowskie Hasło, trzyniecki Hutnik i czeskokocieszyńska Harfa. O tym festiwalu pisze Władysław Oszelda w 9 nr Zwrotu na str. 18 pt. Po Festiwalu w Koszalinie.

W XIII Tygodniu Kultury Beskidzkiej w Wiśle, Szczyrku, Żywcu i Makowie Podhalańskim brał tradycyjnie udział zespół Gorol z Jurą i Maciejem, a Władysław Młynek uzyskał jedną z nagród w ogłoszonym z okazji TKB konkursie literackim.

Absolwenci studium muzycznego Filii UŚ w Cieszynie opracowali w tym roku szereg monograficznych opracowań na temat życia muzycznego i śpiewaczego Polaków w Czechosłowacji. Są to monografie chórów Hasło i Harfa oraz studia biograficzne znanych kompozytorów: Pawła Kalety z Trzyńca i Eugeniusza Fierli z Orłowej Łazów. Oprócz tego opracowano tam historię chórów regionu jabłonkowskiego oraz materiały dotyczące polskich podręczników wychowania muzycznego opracowanych i wydanych w Czechosłowacji. 6 sierpnia redaktor Bronisław Bielan zagaikł wystawę opolskiego grafika Zdzisława Chudego.

W programie Gorolskiego Święta /14 i 15 VIII/ wystąpiły zespoły folklorystyczne z Wisły, Jawornika i Żywca obok zespołów z

Jabłonkowa i Mostów oraz ze słowackiej Żyliny.

W sierpniu 40 pracowników ZG i członków ich rodzin w czasie kilkudniowej wycieczki zwiedziło Warszawę, muzeum i rezerwat żubrów w Białowieży, Lublin, Sandomierz i Kraków.

Listopadowy Notatnik Warszawski Zwrotu odnotowuje obszernie, całokolumnowe artykuły poświęcone 25-leciu Sceny Polskiej TC w miesięczniku Polska, tygodniku Stolica, w Biuletynie Informacyjnym Czechosłowackiego Ośrodka Kultury i Informacji w Warszawie, audycję redaktora Stanisława Jareckiego na falach PR i liczne krótsze notatki w wielu polskich pismach.

Teatrzyk ZG wystąpił jako gość z widowiskiem 976 metrów n.p.m. w ogólnopolskim spotkaniu teatrów małych form Temafor w Cieszynie w dniach od 8-10.10./

21 września odbyło się w Cieszynie spotkanie nauczycieli-plastyków i literatów województwa bielskiego i katowickiego z udziałem przedstawicieli nauczycielstwa polskiego w Czechosłowacji. Władysław Młynek otrzymał trzecią nagrodę w konkursie jednego wiersza. W zeroosobowym jury tego konkursu zasiadał Jan Kotas z Czeskiego Cieszyna, a Wanda Berger czytała nagrodzone wiersze. Na jesiennym Seminarium Literackim SLA /16 i 17 października/ jeden z referatów wygłosiła mgr Aleksandra Ziółkowska, która była sekretarką Melchiora Wańkowicza. Obszerny wyciąg z jej referatu drukuje grudniowy Zwrot na str. 7-9.

Od 20 - 22.10. redakcja Zwrotu gościła delegację kieleckiego miesięcznika Przemiany z redaktorem naczelnym Tadeuszem Wiąckiem na czele.

W listopadzie zainstalowano w salce wystaw ZG wystawę pod nazwą Typy góralskie w malarstwie, na którą złożyły się prace Czesława Kuryatto, Jana Wałachy, Ludwika Korzeniowskiego i Pawła Stellera wypożyczone z Muzeum Beskidzkiego w Wiśle. W wezniesieniu wystawy wziął udział dyrektor Muzeum mgr Jan Krop, który

przedstawił frogi twórcze autorów wystawionych dzieł.

17.11. otwarto w Klubie PZKO XIII wystawę książki polskiej organizowanej corocznie w ramach MOKiP przy udziale Ars Polony z Warszawy.

W tradycyjnych dniach folkloru, które w tym roku odbywały się w dniach 13 i 14.11. w Lutyni Dolnej, brali udział goście z PRL: mgr Barnadetta Turno, prof. Jan Tacina i magistranci Filii UŚ.

6. nr Literackiego Głosu Nauczycielskiego /dodatek do Gł.Naucz./ zawiera m.in. artykuły o współpracy cieszyńskich nauczycieli z nauczycielami w Czechosłowacji, o miesięczniku Ogniw i Jutrzenka, wspomnienie o Gustawie Przeczku i wiersze Gustawa Sajdoka.

W konkursie pamiętnikarskim ogłoszonym w r. 1972 przez Towarzystwo Polonia jedną z dziesięciu II nagród przyznano członkini KNE, znanej i cenionej działaczce PZKO, Wandzie Wójcik.

4 grudnia katowicka rozgłośnia PR nadała 150. audycję redaktora Stanisława Jareckiego o Polakach w CSRS.

W obchodach 25-lecia Sceny Polskiej TC /17-22 listopada/ brali również udział oficjalni goście z PRL: przedstawiciele Ministerstwa Kultury i Sztuki, Ambasady w Pradze, Konsulatu Generalnego w Ostawie, Towarzystwa Polonia z Warszawy oraz zaprzyjaźnionych teatrów w PRL.

Na progu jubileuszowego roku 30-lecia założenia PZKO organ związkowy Zwrot umieszcza dwa artykuły: Odezwa redaktora naczelnego Bronisława Bielana pt. Drodzy Czytelnicy i przewodniczącego ZG Stanisława Kondziołki pt. Na progu nowego etapu. Bronisław Bielan stwierdza, że jednym z drogowskazów w naszym tegorocznym działaniu będzie 30. rocznica podpisania umowy czechosłowacko-polskiej, zaś Stanisław Kondziołka pisze: "... Partia nadal będzie stwarzała warunki do wszechstronnego rozwoju socjalistycz-

nych narodów i narodowości, dla rozwoju ich postępowych tradycji kultur narodowych". Wprawdzie ani w jednym, ani w drugim artykule nie ma wyraźnej wzmianki o jakichś kontaktach, ale zacytowane wyżej zdania zakładają możliwość, a nawet konieczność kontaktów z polską kulturą - z jednym jednak zastrzeżeniem, że będzie to kultura postępową, socjalistyczna. Tak było od założenia Związku, tak jest obecnie.

Do najważniejszych spotkań r. 1977 należały - wspomniany na początku tego rozdziału - udział ekipy PZKO w III PIS w Krakowie /17 - 20 lipca/. Ekipa ta należała do najliczniejszych /100 osób razem z czołowymi przedstawicielami ZG Stanisławem Kondziołką, Henrykiem Szmeją i Bogusławem Brannym/ i zdobyła najwięcej medali: 16 złotych i po 10 srebrnych i brązowych. Na uroczystym zakończeniu Igrzysk w sali Rotundy w Krakowie ekipa PZKO otrzymała Puchar Głównego Komitetu Kultury Fizycznej i Turystyki za największą ilość zwycięstw. Bronisław Bielan w zakończeniu sprawozdania we wrześniowym Zwrocie pisze: "... Ponownie okazali się najlepszymi, godnie reprezentując Związek, społeczeństwo i drogą ojczyznę CSRS. Udowodnili równocześnie, że pełny rozwój kultury fizycznej i sportu, osiąganie w nim najwyższych met możliwy jest przede wszystkim w państwie socjalistycznym..."

Nowa kolumna Zwrotu zatytułowana Z bratnich stolic /na miejscu zeszłorocznego Notatnika Warszawskiego/ w styczniu przynosi artykuł Leszka Kary pt. WARSZAWA. W artykule jest wzmianka o wizycie premiera naszej republiki Lubomira Štřugala w Warszawie i głośnym ich echu w prasie polskiej, o wystawie Czechosłowackiego Przedsiębiorstwa Handlu Zagranicznego KOVO w Domu Chłopa, o Tygodniu Czechosłowackich Towarów w Domu Towarowym Wola, o zorganizowanych przez Czechosłowacki Ośrodek Kultury i Informacji: wystawie Kultura Ludowa Regionu Wałaskiego, kiermaszu biżuterii Jablonex oraz dwu uroczystych wieczorach z okazji 59. rocznicy

WSRP i 80. rocznicy urodzin Klementa Gottwalda. Przy sposobności czytelnik dowiaduje się, że Ośrodek urządził w 1976 r. prawie 2 000 imprez w 45 województwach dla 1 200 000 uczestników / w 1975 r. - 1 048 imprez dla 502 000 uczestników/. Artykuł kończy się wiadomością, że Warszawa, Kraków i Olsztyn z niecierpliwością oczekują na przyjazd Sceny Polskiej TC.

W styczniu odbyło się w siedzibie ostawskiego Konsulatu Generalnego spotkanie z przedstawicielami PZKO, SLA i prasy.

Delegacja ZG przekazała dnia 18.1. w Warszawie dar dla Centrum Zdrowia Dziecka : dwa zestawy dentystyczne produkcji Chirany.

W marcowym Zwrocie opublikowano tekst listu ministra Janusza Wieczorka z podziękowaniem dla członków PZKO za ten dar.

W lutowym numerze zamieszczono obszernie fragmenty listu Teresy Paszek, pracownicy Wojewódzkiego Ośrodka Kultury w Katowicach, która była gościem listopadowego przeglądu pezetkaowskich zespołów tanecznych i dzieli się swymi wrażeniami z tego przeglądu. Karol Piegza został jednym z laureatów konkursu prozy ogłoszonego w 1976 r. przez Sekcję Literacką ZNP w Cieszynie.

Marcowy Zwrot przynosi drugi w tym roku artykuł Leszka Kary o Warszawie poświęcony w całości odbudowie Zamku Królewskiego, którego bryła - jak już wspomniałem - przekazana została społeczeństwu w lipcu 1974 r. 26 stycznia 1977 r. udostępniono publiczności pierwszą część zamkowych wnętrz /36 ze 102/. Autor artykułu przedstawia dzieje zniszczenia zamku przez hitlerowców i jego odbudowy przez cały naród z wybitnym udziałem Polonii zagranicznej. Z artykułu dowiadujemy się, że na koncie zamkowym znajduje się prawie 600 milionów złotych i 700 tysięcy dolarów. Cieszy fakt - pisze Leszek Kara - iż konto to wzbogaciło także nasze społeczeństwo /niektóre Koła PZKO, Kluby Młodych, zespół Hutnik, Scena Polska, nie mówiąc o uczestnikach wycieczek pezetkaowskich do stolicy/. W skarbonce zamkowej nasze korony zawsze

znajdowały poczesne miejsce, tuż po dolarach i koronach szwedzkich. Zachęcając do zwiedzania zamku autor ostrzega, aby "w celu uniknięcia nieprzyjemnych niespodzianek i nieporozumień na kilka miesięcy przed przyjazdem do Warszawy nadesłać zgłoszenie z podaniem terminu zwiedzania..."

Do Warszawy wyjechała redaktorka Zwrotu, by w lipcowym numerze w czterostronicowym artykule pt. Sygnały z Warszawy zapoznać czytelników z treścią rozmów, które przeprowadziła z redaktorem telewizyjnego Studia 2, radiowych Sygnałów Dnia i Lata z Radiem. Wywiad z redaktorem SD i LR Aleksandrem Tarnawskim kończy jego zapewnieniem, że kolejne numery Zwrotu jak dotąd będzie przeglądał z największą przyjemnością i w miarę naszych możliwości, a zwłaszcza czasu, będziemy informować słuchaczy o sprawach, które was nurtują, o problemach, którymi żyjecie..."

W Kalendarzu Opolskim na r. 1977 /wydawany przez Opolskie Towarzystwo Kulturalno-Oświatowe/ odnotowano wystawę obrazów Gustawa Fierli w Opolu i opublikowano artykuł Haliny Kowalczyk pt. Z dygresjami pisanie o współpracy MK PZKO w Skrzeczoniu z Towarzystwem Kulturalno-Oświatowym Grodkowa i o pracy PZKO w ogóle.

TL Bajka wyjechał do Torunia i okolicy, gdzie w ramach Dni Kultury Czechosłowackiej dedykowanych 30. rocznicy podpisania umowy czechosłowacko-polskiej odegrał dla tamtejszych dzieci sztukę czeskich autorów Lehra i Spáčila Awantura w Pacynkowie i spotkał się z pracownikami toruńskiego Teatru Lalek Baj Pomorski. 22 i 23 kwietnia wystąpiła w hali sportowej NHKG w Ostrawie i hali Stadionu Zimowego w Karwinie popularna polska piosenkarka Maryla Rodowicz. Współorganizatorem karwińskiego koncertu był ZG PZKO.

W spotkaniu architektów polskiego pochodzenia, które odbyło się

w drugiej dekadzie maja w Krakowie i Warszawie wzięli udział 3 członkowie PZKO, inżynierowie Bronisław Firli, Oskar Chmiel i Wilibald Siwek.

W kwietniu była czynna w Klubie Związków Twórczych w Opolu wystawa prac inż. Bronisława Firli, przewodniczącego pionu plastycznego SLA.

Na IV spotkaniu nauczycieli - członków PZKO w sali hotelu Piast wygłosił referat o współdziałaniu rodziny i szkoły w procesie wychowania wybitny polski specjalista profesor dr.hab. Heliodor Muszyński. Udział wzięło 270 nauczycieli oraz przedstawiciele SRPS i pracowników OP.

Dnia 21 marca zorganizowało Ognisko Techniki przy Komisji ds. Nauki seminarium z udziałem przedstawicieli Okręgowej Rady Czechosłowackiego Towarzystwa Naukowo-Technicznego w Ostrawie /inż.Karek Korňa/ i ZG Stowarzyszenia Inżynierów-Techników Przemysłu Hutniczego w Katowicach /inż. Jerzy Płaczek/.

MK w Ligotce Kameralnej urządziło w dniach od 24 - 28.3. wystawę na temat Gdynia wczoraj i dziś, na którą eksponaty zyskali częściowo od osób prywatnych z Wybrzeża, częściowo od instytucji Trójmiasta i zdjęcia artysty fotografa Janusza Uklejewskiego z Gdyni - razem około 150 eksponatów. W otwarciu wystawy wzięła udział delegacja MK z Dątyń Dolnych, rodzinnej wioski jednego z budowniczych Gdyni, inż.Józefa Kiedronia.

W lipcu 14 aktywistów związkowego ruchu młodzieżowego absolwowało miesięczny kurs wodzirejów w Opolu, a 5 dalszych kurs dla kierowników zespołów tanecznych w Lublinie - kursy organizowane przez Towarzystwo Polonia.

W ramach TKB w Wiśle, Szczyrku, Żywcu i Makowie Podhalańskim ogłoszono konkurs literacki na temat "Żart, humor i satyra w życiu górali", na który wpłynęło 269 prac 21 autorów. Władysławowi

Młynkowi z Jabłonkowa jury przyznało II miejsce za cykl fraszek śląskich, a Annie Filipek z Łomnej jedno z trzecich miejsc za dwie prace gwarowe.

10 września w przeddzień 45. rocznicy cierlickiej tragedii Żwirki i Wigury odbyła się na miejscu katastrofy Manifestacja Przyjaźni organizowana przez Svazarm i ZG PZKO, zaś w niedzielę dnia 11.9. harcerze krakowskich szczepów im. Żwirki i Wigury złożyli tu ślubowanie, wiązanki kwiatów, zabierając symboliczną garść ziemi.

We wrześniu wystąpiła Opera Śląska z Bytomia w Czeskim Cieszynie i Trzynie, wystawiając mało znaną operę W.A. Mozarta *Così fan tutti*. Jak gdyby w rewanżu Scena Polska wystawiła w Bytomiu dnia 24 października swój przebój sezonu - Janosika czyli ~~Na~~ szkle malowane.

W Nydku, w ośrodku huty trzynieckiej w dniach od 12 do 25 września polscy plastycy Jerzy Ścieszński z Kołobrzega, Urszula Danielewska-Wietecha, Lech Kubiak i Piotr Wegner z Bydgoszczy, Aleksandra Pawłowska i Krystyna Wiejak z Opola, Andrzej Kubat z Przemyśla oraz Karol Prymus z Cieszyna wraz z Józefem Drongiem i Tadeuszem Hławiczką z SLA uczestniczyli w III Plenerze Malarskim Beskidy '77 organizowanym przez SLA ZG PZKO.

W II Cieszyńskim Spotkaniu Teatrów Małych Form TEMAFOR wziął udział zeszłoroczny laureat MELPOMENEK kabaret z Nawsia oraz Teatrzyk ZG PZKO z adaptacją powieści Johna Reda *Dziesięć dni które wstrząsnęły światem*.

Od 17 do 19 listopada gościli u nas, zaproszeni przez ZG PZKO, pisarz Marian Reniak i aktor Teatru Powszechnego z Warszawy Andrzej Gąsiewicz, który zaprezentował uczniom DSP w Jabłonkowie oraz w Klubie PZKO w Czeskim Cieszynie uczniom Gimnazjum przed południem a wieczorem dla działaczy związkowego ruchu teatralnego,

Sceny Polskiej i SLA melodram Reniaka pt. Powrót.

Jedno z najmniejszych MK PZKO w Datyniach Dolnych w tym roku kontynuowało współpracę z Kołem Starych Gdynian, a delegacja tego Koła wyjechała w listopadzie do Prudnika na zaproszenie Rady Zakładowej tamtejszego przedsiębiorstwa ZPB Frotex.

ZPiT OLZA wystąpił w dniu 5 listopada w brnieńskiej Zbrojovce dla pracowników polskiego Ursusa zatrudnionych w Brnie. Koncert Olzy poświęcony był 60. rocznicy WSRP.

Tej samej rocznicy poświęcony był występ Dziecięcego Zespołu Rytmiki i Baletu ZG PZKO z wokalnym zespołem Melodia i solistką Jadwigą Niemiec na ogólnomiejskiej akademii w Cieszynie.

Przedstawiciele ZG PZKO i Sceny Polskiej TC wzięli udział w uroczystościach z okazji 70-lecia działalności Towarzystwa Kultury Teatralnej w Katowicach.

Z okazji 50. rocznicy uruchomienia katowickiej rozgłośni radiowej ZG PZKO przesłał na ręce jej redaktora naczelnego Andrzeja Koniecznego serdeczne gratulacje.

W dniu 3 grudnia ChNP śpiewał z okazji Barbórki dla pracowników kamieniołomu w Graczach na Opolszczyźnie. Został zaproszony przez Radę Zakładową kamieniołomu, którego dyrektorem przez 30 lat był karwiniak, nauczyciel i członek międzywojennego TNP Fryderyk Łukosz.

W pierwszej dekadzie grudnia w szkołach w Czeskim Cieszynie, Trzyńcu, Jabłonkowie i Bystrzycy oraz dla dorosłych w świetlicach PZKO w Trzyńcu i Bystrzycy wyświetlono całowieczorowy film z Bolkiem i Lolkiem pt. Wielka podróż Bolka i Lolka. Lutowy Zwrot /rok 1978/ na str 26 i 27 zamieszcza rozmowę Józefa Wantuły z reżyserem Wytwórni Filmów Animowanych w Bielsku Białej, Władysławem Nehrebeckim, który towarzyszył temu swojemu ostatniemu filmowi.

Kończąc ten szczegółowy i dość obszerny - a mimo to niekompletny - wykaz kontaktów PZKO z instytucjami i towarzystwami kulturalnymi w PRL pragnę zaznaczyć, że świadomie i celowo starałem się przytoczyć jak najwięcej konkretnych przykładów, że nasza grupa narodowa ma pełne możliwości pielęgnowania i korzystania z dóbr kulturalnych swego narodu.

10. Przedsiębiorstwa usługowe

/Klub PZKO - Kostiumeria-Ośrodek wypoczynkowo-szkoleniowy/

Trzy nazwy powtarzające się często na kartach kroniki związkowej oznaczające ważne urządzenia w działalności PZKO, jego komisji, sekcji, zespołów, a jeśli chodzi o Klub PZKO przy ulicy Bożka w Czeskim Cieszynie także dla MK Czeski Cieszyn Centrum. Materiał sprawozdawczy na XIII Zjazd na str. 46 i 48 zamieszcza tabelki, które w liczbach przedstawiają ich działalność i znaczenie i które dlatego zamieszczam tu ze zwięzłym komentarzem.

K o s t i u m e r i a

Rok	1974	1975	1976	1977
Wypożyczeń	6 610	5 197	4 799	5 729
Klientów	1 677	1 443	1 458	1 454

Mieści się w Czeskim Cieszynie, zatrudniała 2 pracowniczki, które szyją i naprawiają stroje dla zespołów ZG /Olza, Górnik, Rytmika/ i MK, szkolnych, wypożyczają własne stroje dla tych zespołów i dla osób prywatnych. Opłaty za wypożyczenia i szycie strojów pokrywają częściowo wydatki związane z prowadzeniem zakładu.

K l u b P Z K O

Rok	A k c j e			Razem	Uczestników
	ZG	MK Cz.C.	innych org.		
1974	265	448	133	846	31 459
1975	288	433	84	805	31 037
1976	310	335	48	693	28 492
1977	312	268	70	650	26 761

Mieści się w Czeskim Cieszynie przy ulicy J.Bożka w własnym budynku. Na jego parterze jest nieduża sala i szatnia, na piętrze galeria i kilka mniejszych salek, w suterenie bufet z dwoma salkami wynajęty przez spółdzielnię Jednota-Jedność, która dostarcza posiłki na niektóre akcje. Gospodarza i sprzątaczkę utrzymuje ZG, któremu Klub służy na plenarne zebrania, liczniejsze seminaria, zebrania itp. komisji, sekcji i aktywów, próby zespołów /Olza, Rytmika, ChNP/. MK Czeski Cieszyn Centrum odbywa tu swoje zebrania zarządowe i członkowskie, próby chó-
rów i in. zespołów, regularne zebrania Klubu Propozycji - najstarszego i najsystematyczniej pracującego w PZKO. Z tabelki wynika, że przeciętnie odbywa się w lokalach Klubu 1,7 do 2,3 akcji dziennie, tzn. że często odbywa się tu kilka akcji równocześnie, które sobie nierzadko przeszkadzają. Przy tym sala okazuje się za małą, dlatego ZG i zarząd MK od lat starają się o rozbudowanie obiektu. Realizację planu odsuwa się z roku na rok ze względu na trudności z pozyskaniem wykonawcy. Przedsiębiorstwa budowlane stawiają warunek, że PZKO zapewni brygadników na prace pomocnicze, niefachowe. Jest realna nadzieja, że prace będzie można rozpocząć w najbliższych dwu latach.

O ś r o d e k s z k o l e n i o w o - w y p o c z y n k o w y

Organi- zator	L i c z b a n o c l e g ó w							
	z wycieczkami				bez wycieczek			
	1974	1975	1976	1977	1974	1975	1976	1977
Koła PZKO	30	25	63	126	--	--	--	--
Kursy ZG	260	413	479	643	260	413	479	643
Szkoły, Przed- szkola	607	953	525	470	547	820	314	353
OPSZM	75	8	3	4	75	--	--	--
Inne org.	172	15	5	54	72	15	--	--
Pracownicy ZG	174	180	142	102	174	180	142	102
Osoby prywatne obce	62	4	23	175	62	--	20	155
Razem	1380	1598	1240	1574	1190	1428	955	1253

Znajduje się w Koszarzyskach w sąsiedztwie ośrodka milicji ludowej hut trzynieckiej, a historię jego powstania opisuje redaktorka Zwrotu we wrześniowym numerze tego pisma w artykule pt. Widokówka z Koszarzysk /rocznik 1976/. Obejmuje kilka domków zmontowanych w drugiej połowie lat pięćdziesiątych / i stale dobudowywanych, rozbudowywanych, zmienianych i uzupełnianych/ przez pracowników ZG przy minimalnej pomocy brygad z kilku MK /Cierlicko, Skrzeczów, Sibica/. Kto i jak z niego korzysta, mówi wyżej przytoczona tabelka z materiału statystycznego, z której chyba dość jasno wynika, że ośrodek jest potrzebny. Mogłby być jeszcze lepiej wykorzystany, gdyby... /patrz Zwrot nr 9/76/. Do tej samej kategorii urządzeń należą ś w i e t l i c e i D o m y PZKO wybudowane w akcji 20 świetlic na 20-lecie PZKO

więcej można się o tej akcji dowiedzieć z kolumny Przeżyjmy to jeszcze raz w sierpniowym Zwrocie z roku 1977.

11. Baza członkowska i jej zmiany

Wielką żywotność nasz związek zawdzięcza bezsprzecznie ofiarności i jasnej linii politycznej aktywu związkowego oraz patriotyzmowi szerokich mas członkowskich. Organy partyjne i związkowe czuwają nad tym, aby patriotyzm członków nie przybrał cech nacjonalizmu albo - co gorsza - szowinizmu. Dlatego tak wielki nacisk kładzie się w pracy związkowej na wychowanie w duchu proletariackiego internacjonalizmu i socjalistycznego patriotyzmu. Nie miejsce tu na analizę konsekwencji i skutków takiego wychowania, ale liczby i fakty świadczą o tym, że wytyczona linia działania jest słuszna. O faktach mówi się i pisze w prasie oraz na wszystkich zebraniach i spotkaniach, a liczby zawierają statystyki i sprawozdania z działalności związku. Na drugiej stronie wielokroć już cytowanego Materiału sprawozdawczego na XIII Zjazd znajdujemy taką oto tabelkę:

Struktura wiekowa członków

Wiek	Liczba członków	Procent
do 19 lat	1 964	8,2
od 20 - do 29 lat	4 898	20,5
od 30 - do 39 lat	3 499	14,7
od 40 - do 49 lat	3 187	13,3
od 50 - do 59 lat	4 112	17,2
od 60 - do 69 lat	3 148	13,2
od 70 - do 79 lat	2 498	10,5
ponad 80 lat	577	2,4
Razem	23 883	100

Liczby tej tabelki zadają kłam twierdzeniom o przymusowej, nie-naturalnej asymilacji, a obniżającą się z roku na rok liczbę uczniów w polskich szkołach i wyniki kolejnych spisów ludności przypisać wypada na karb asymilacji naturalnej, nieuniknionej w warunkach, w jakich znalazła się nasza grupa narodowa. Problem ten omawia czerwcowy Zwrot z roku 1976 w artykule pt. Z badań nad szkolnictwem polskim CSRS. Badania przeprowadził Instytut Śląski w Opawie, który jest oddziałem Czechosłowackiej Akademii Nauk. Wyniki tych badań ujął autor w dwu zestawieniach, które tu przytaczam :

1. Zależność wyboru szkoły od narodowości / w % /:

Skład rodziny	Szkoła czeska	polska	Liczba ankietowanych /100%/	Uwaga kronikarza
Wszyscy Polacy	11,7	88,3	179	Ze 179 rodzin 158 dzieci z pol.
Rodzice Pol. dzieci Cz.	91,7	8,3	12	Z 12 rodzin 1 dz. w pol.szkole
Rodzice Cz.i P. dzieci Cz.	91,4	8,6	117	117 rodzin, 10 dz. w pol.szkole
Rodzice Cz i P dzieci Pol.	19,0	81,0	52	52 rodziny, 42 dz. w pol. szkole
Rodzice Sł. i P.	65,0 25,0 słow.	10,0	40	40 rodzin, 4 dz. w pol. szkole

2. Liczba uczniów w polskich DSP w latach 1965 - 1976 :

Rok szkolny	szkół	klas	uczniów	
1965/66	77	283	7 898	Zaznaczam, że w kolumnie liczba klas drukarnia po- myliła kolejność, dlatego wprowadzam kolejność wg. maszynopisu udostępnione- go przez redakcję Zwrptu.
1966/67	75	303	7 875	
1968/69	73	296	6 591	
1969/70	69	270	6 212	
1970/71	69	260	5 920	
1971/72	69	251	5 572	

Rok szkolny	szkół	klas	uczniów
1973/74	64	230	4 978
1975/76	54	207	4 656

Powyższe dane o szkolnictwie - niezwiązane bezpośrednio z treścią rozdziału - uważam za celowe, ponieważ stan szkolnictwa na pewno będzie miał w przyszłości wpływ na liczbę członków PZKO - najwyższe klasy szkół podstawowych są głównym źródłem napływu nowych członków.

Wracając do omawiania bazy członkowskiej związku uważam za słuszne utrwalenie nazwisk tych aktywistów związkowych, których w omawianym tu okresie wyrwała z naszych szeregów śmierć, a którzy wyróżnili się swoją ofiarnością, aktywnością i popularnością. Naturalnie, że wykaz nie będzie zupełny ani bezsporny.

Wykaz otwiera zmarły dnia 21 lutego 1974 po operacji serca w klinice w Hradcu Kralowe znany już w międzywojennym dwudziestoleciu działacz ZHP w Czechosłowacji, nauczyciel i poeta Gustaw Przeczek.

Józef Ćmiel był przewodniczącym MK w Karwinie Sowińcu i w tej części starej górniczej Karwiny rozwijał wielostronną działalność społeczno-kulturalną. Był członkiem Powiatowego Zarządu ČSPB-CZBA w Karwinie. Zmarł w 65. roku życia dnia 16 kwietnia. Stefania Duda należała do pierwszego zespołu Sceny Polskiej TC w r. 1951. Zmarła w 71. roku życia dnia 26 lipca.

Franciszek Hanak był aktywnym członkiem zarządu MK w Jabłonkowie, chóru męskiego Gorol i należał do najaktywniejszych organizatorów Gorolskich Świąt od ich początków. Zyskał sobie wielkie uznanie i wdzięczność wielu posiadaczy tzw. volkslisty w pierwszych latach powojennych za pomoc prawną w rehabilitacji. Zmarł

18 lipca.

Józef S t e b e l , emerytowany nauczyciel w Cierlicku, był znany prawie że we wszystkich Kołach PZKO ze swych przystępnych i ciekawych prelekcji / z zakresu literatury polskiej i muzyki/ i jako niezmordowany opiekun Żwirkowiska. Zmarł 30 września w 71. roku życia.

Prof. Józef N i e m i e c spędził gros swego życia w Orłowej, gdzie był od r. 1920 profesorem języka polskiego w tamtejszym gimnazjum. Wojnę spędził w Krakowie, a po wojnie wrócił do Orłowej na swe dawne stanowisko. Obok pracy w szkole wiele czasu i wysiłku poświęcał bezinteresownej pracy społecznej: za pierwszej republiki wygłaszał odczyty w kołach Macierzy Szkolnej, a po wojnie należał do najbardziej cenionych prelegentów PZKO - od pierwszych lat jego istnienia. Zmarł w październiku w 84. roku życia pochowany 26.10. w Jabłonkowie /miejscu rodzinnym jego żony, Gabrieli z Tkaczyków Kuncowej/. Przeżył 83 lata. Listopadowy Zwrot poświęcił mu obszerny nekrolog /str. 34 i 35/ pióra -ts-.

Zmarli w r. 1975: Józef G a w l a s, dalszy członek pierwszego zespołu Sceny Polskiej TC zmarł w 71 roku życia dnia 7 lutego. Alojzy D r o z d , pierwszy powojenny dyrektor orłowskiego gimnazjum, aktywny członek stonawskiego a później czeskokocieszyńskiego Koła, prelegent, współpracownik Zwrotu, zmarł 10 dni przed 70. rocznicą swoich urodzin dnia 11 maja.

Henryk M i n o l, emerytowany sztygar, fotografik-amator, który swoje zdjęcia publikował na łamach Zwrotu, Głosu Ludu, Kalendarza Śląskiego, zmarł w 75. roku życia w październiku.

W roku 1976 zmarli: JUdr Wilhelm G o d u l a, przewodniczący MK w Suchej Górnej, wieloletni członek i przewodniczący Komisji Rewizyjnej ZG, członek Okręgowego Zarządu ČSPB-CZBA w Ostawie, członek zarządu ostrawskiej spółdzielni Polský dům- Dom Polski.

Zmarł dnia 7 lutego w 65. roku życia.

Dr Ludwik B r o Ź e k, wieloletni kustosz cieszyńskiego muzeum, wybitny znawca historii Śląska Cieszyńskiego o jego folkloru, współpracownik Zwrotu od jego założenia. Zmarł 7 czerwca, a sierpniowy Zwrot poświęcił mu obszerne wspomnienie /str. 37 i 38/ napisane przez Roberta Danela.

Teofil B i j o k , emerytowany górnik, członek Sekcji Folklorystycznej ZG, zbieracz przysłów i opowiadań ludowych. Zmarł 22 czerwca.

Prof. Karol H ł a w i c z k a, znany muzykolog i działacz na polu śpiewactwa zmarł 22 lipca w 83. roku życia.

Józef J e Ź o w i c z, któremu Dr Daniel Karol Kadłubiec poświęcił obszerną, ponad 440-stronicową monografię wydaną w r. 1973 w ostawskim Profilu, zmarł w sędziwym wieku 92 lat dnia 15 września.

W głównym moim źródle wiadomości o zmarłych aktywistach PZKO - Zwrocie - znalazłem tylko jeden nekrolog i wspomnienie za rok 1977:

Józef Ł y s e k , konstruktor huty trzynieckiej, wieloletni członek Sekcji Folklorystycznej PZKO, stały współpracownik Zwrotu, do którego regularnie co miesiąc dostarczał od stycznia 1974 do kwietnia 1977 r. materiały do zapoczątkowanej przez siebie rubryki Wędrowki nazewnicze. Zmarł 24 maja 1977 w 67. roku życia. Dr D. Kadłubiec poświęcił mu obszerne wspomnienie pośmiertne w sierpniowym Zwrocie /str.30 i 31/.

12. Z a k o ń c z e n i e

Zapis za lata 1974-1977 zamyka 30-lecie istnienia i działalności związku. O okresie tym sekretarz ZG Henryk Szmeja napisał w zakończeniu swego artykułu pt. Trzydziestolecie umocniło wiarę

w nasze siły:"... Wyniki pracy kończącego się 30-lecia umocniły wiarę we własne siły, umocniły ambicję współzawodnictwa naszego Związku w dalszych przemianach społecznych, w dalszej pracy dla dobra ludu." /Zwrot nr 12/1977/.

Zapisy dwu kronikarzy /Jana Pribuli do r. 1970 i ~~niżej~~ podpisanego za lata 1971-1978/ starają się dać obraz trzydziestoletnich wysiłków Związku. Pracę pierwszego kronikarza przerwała nagła śmierć, a ja - drugi kronikarz - poprosiłem o zwolnienie z obowiązków kronikarza, gdy się przekonałem, że nie jestem w stanie z obowiązków tych wywiązywać się tak, jak tego ta odpowiedzialna praca wymaga. 10 stycznia 1978 r. złożyłem na ręce sekretarza ZG PZKO Henryka Szmeji i kierownika Wydziału Bogusława Brannego ustną rezygnację z prowadzenia kroniki ze zobowiązaniem, że doprowadzę ją do końca r. 1977. Na tej podstawie Prezydium ZG na swym wyjazdowym posiedzeniu w Bystrzycy dnia 28 marca 1978 "zamianowało kronikarzem ZG tow. Józefa Macurę z dniem 1.1.1978 oraz kierownikiem Aktywu Kronikarskiego z dniem 28 marca 1978" /Uchwała licz.3/6-78/.

Po rozmowie z moim następcą przedłużyłem swoje zobowiązanie i opracowałem zapis za r. 1978, który w trzech egzemplarzach złożyłem w sekretariacie ZG w czwartym kwartale 1980 r.

Powodowało mną doświadczenie: Uchwała o powierzeniu mi prowadzenia kroniki po śmierci pierwszego kronikarza zapadła po dłuższej przerwie, co było jedną z przyczyn ~~opóźnienia~~ opóźnienia w jej prowadzeniu.

W Orłowej, dnia 1 września 1981.

Adolf KUBECZKA

S P I S T R E Ś C I

1. Sytuacja społeczno-polityczna	2
2. Skład i działalność organów związkowych	5
Działalność Plenum i Prezydium ZG	7
Komitety Miejskie i Obwodowe	8
Budżet i sprawy majątkowe	9
3. Komisje i Sekcje ZG :	
Komisja ds.Oświaty	11
Komisja Teatralna i Żywego Słowa /KTŻS/	13
Komisja ds. Młodzieży Związkowej /KMZ/	14
Komisja Czytelniczo-Bibliotekarska	16
Seksja Folklorystyczna	17
Zrzeszenie Śpiewaczo-Muzyczne	17
Komisja Taneczna	18
Komisja Zespołów Kobiet	19
Seksja Akademicka Jedność /SAJ/	19
Klub Nauczycieli Emerytów /KNE/	20
Komisja ds. Współpracy ze Szkołą	21
Komisja ds. Organizacji/ z aktywem kronikarskim/	22
Seksja Literacko-Artystyczna /SLA/	23
Komisja Budowy Świetlic	24
Komisja ds. Nauki /z Klubem Medyków/	25
Seksja Historyczna	25
4. Zespoły ZG PZKO :	
ChNP, Hasło, ZPiT Olza i Górnik, Dziecięcy	
Zespół Rytmiki i Baletu /Rytmika/	26
Teatr Lalek Bajka	30
5. Ważniejsze imprezy i akcje związkowe	31

6.	Kursy - konkursy - szkolenia- współzawodnictwa	56
7.	Wydawnictwa : Zwrot	63
	Inne	67
8.	PZKO a inne organizacje w kraju	68
9.	Zagraniczne kontakty PZKO	73
10.	Przedsiębiorstwa usługowe PZKO	
	Kostiumeria - Klub - Ośrodek Wypoczynkowo- Szkoleniowy	89
11.	Baza członkowska i jej zmiany	92
12.	Zakończenie	96